

tionen följer för sin del med den finländska flykting- och utlänningspolitiken.

- + Ansökanden om asyl bör handläggas och avgöras av ett lagstadgat kollegialt organ. Organet kunde bestå av representanter för utrikes-, inrikes- och arbetskraftsministerierna, Finlands Röda Kors och medborgarorganisationerna. Nämndens beslut bör vara överklagbara.
- + Kommuner med stora grupper utlännningar borde förordna en kontaktperson för dylika ärenden.
- + Informationen om utlänningsarnas rättigheter och skyldigheter bör kraftigt förbättras och utlänningsarna bl.a. informeras om existerande rättsskyddsgarantier, såsom besvärsförfaranden och hänvändelse till riksdagens justitieombudsman.

AVOIMEMPIIN RAJOIHIN

Finlands Svenska Arbetarförbund r.f:n aloite

1. JOHDANTO

Suhtautumisemme pakolaisiin, siirtolaisiin ja ulkomaalaisiin perustuu vielä liian suuressa määrin nationalistisen ja eristyneen yhteiskunnan muukalaisnäkemykseen. Pahimmassa tapauksessa tämä ilmenee vierasvihana ja rasismina.

Moderni yhteiskunta ja kansainvälinen kanssakäyminen edellyttää uusajattelua. Kyseessä on sekä kansainvälinen maineemme että oma moraalimme. Vaakalaudalla on Suomen kansalliset edut. Siksi meidän ulkomaalaispolitiikkamme on perusteellisesti uudistettava.

Internationalistisena liikkeenä työväenliikkeelle on luonnollista korostaa humanin ja ennakkoluulottoman ulkomaalaispolitiikan merkitystä. Samalla kun painotamme kaikkien kansojen ja ryhmien oikeutta yksilöllisyyteensä, työskentelemme avoimempien rajojen ja vilkkaan kansainvälisen kanssakäymisen puolesta. Silloin kun eurooppalaista työväenliikettä vainottiin kotimaissaan, oli tavallista hakea turvapaikkaa vieraasta maasta. Tänään erityisesti kolmannen maailman sorretut tarvitsevat solidaarisuutta.

Suomen ulkomaalaispolitiikkaa ei enää voida hoitaa hajanaisin osatoimenpitein. Tarvitsemme periaatteisiin perustuvan toimintalinjan. Tämä on määrittävä korkeimmalla poliittisella tasolla.

Hallituksen onkin siksi mitä pikimmin annettava ulkomaalaispoliittinen selonteko eduskunnalle.

On tehostettava pakolais- ja siirtolaishallintoa.

2. ULKOMAALAISPOLITIIKAN OSA-ALUEET

Käsillä oleva raportti sisällyttää ulkomaalaispolitiikka-käsitteeseen sekä pakolais-, siirtolais- että yleisen ulkomaalaispolitiikan. Raportti on jaettu seuraaviin osiin:

Ulkomaalaisten oikeusasema Suomessa

luvussa käsitellään periaatteessa kaikkia ulkomaalaisryhmiä, myös turisteja

Pohjoismaiden kansalaisten oikeudet

luvussa tarkastellaan niitä erityisongelmia, jotka liittyvät Pohjoismaiden kansalaisten oleskeluun Suomessa

Siirtolaispolitiikka

luvussa käsitellään Suomen suhdetta siirtolaisuuteen ja siirtolaisiin lähinnä sosiaalisesta ja työmarkkinapolitiittisesta näkökulmasta

Pakolaispolitiikka

luvussa käsitellään sekä pakolaisten vastaanottoa Suomessa että meidän tukeamme kansainvälisille pakolaisjärjestöille

Erillisessä luvussa tehdään ehdotuksia valtiollisen ja kunnallisen pakolaishallinnon kehittämiseksi.

Siirtolaiset ja ulkomaalaiset voidaan jakaa seuraaviin ryhmiin sen mukaan, miten kauan heidän oleskelunsa Suomessa odotetaan kestävän:

- paluumuuttajat
 - Suomen kansalaiset
 - muut
- liitännässiirtolaisuus henkilöt jotka ovat aviossa Suomen kansalaisten kanssa, ottolapset jne.
- pohjoismaainen työvoimasiirtolaisuus
- ulkopohjoismaainen työvoimasiirtolaisuus
- pakolaiset
 - spontaanipakolaiset
 - järjestäytyneet pakolaiskiintiöt
- opiskelijat ja harjoittelijat
- turistit ja muut tilapäiset vieraat.

3. ULKOMAALAISTEN OIKEUSASEMA SUOMESSA

Suomi on perinteisesti tehnyt selvän eron Suomen kansalaisten ja ulkomaalaisten välillä. Perustuslain oikeusluettelo koskettaa vain Suomen kansalaisia. Nykyään jo lakkautettu

ulkomaalaisasetus piti ulkomaalaisia lähinnä vailla oikeuksia olevina. Uusi ulkomaalaislaki 499/1983 ja asetus 252/1981, jotka astuivat

voimaan keväällä 1984, ovat merkinneet tiettyä parannusta maassa oleskelevien ulkomaalaisten oikeussuojaan. Suhtautuminen pakolaisiin ja ulkomaalaisiin on kuitenkin edelleen sangen rajoittava. Täällä asuvat ulkomaalaiset ovat tyypillisen poliisivalvonnan alaisia.

Uusi ulkomaalaislainsäädäntö ei ylipäänsä käsittele ulkomaalaisten taloudellista ja sosiaalista asemaa tai heidän poliittisia oikeuksiaan. Näillä alueilla Suomen lainsäädäntö kieltää ulkomaalaisilta monia sellaisia oikeuksia, jotka se antaa Suomen kansalaisille. Suomella on tässä asiassa muita Pohjoismaita rajoittavampi linja.

Hallitusmuodon II kappale kattaa ainoastaan "Suomen kansalaisten yleisiä oikeuksia ja oikeussuojaa". Suomi eroaa myös tässä kohdin muista Pohjoismaista. Näiden oikeusluettelot kattavat ainakin osittain sekä oman maan kansalaiset että ulkomaalaiset. Vanhentunut ulkomaalaisnäkemystä Suomessa symbolisoi se, että ulkomaalaisilla ei ole perustuslaissa säädettyjä vapauksia ja oikeuksia.

Yksittäisistä oikeuksista poliittiset ja yhteiskunnalliset oikeudet ovat niitä, joissa ulkomaalaiset ovat erityisen heikossa asemassa. Heillä ei ole äänioikeutta kunnallisissa tai valtiollisissa vaaleissa eivätkä he ole vaalikelpoisia Pohjoismaiden kansalaiset ovat kuitenkin vuodesta 1976 saaneet äänestää ja olla ehdolla kunnallisvaaleissa. Ulkomaan kansalainen ei voi kuulua poliittiseen puolueeseen eikä pääsääntöisesti myöskään minkään muunlaisen aatteellisen yhdistyksen johtokuntaan. Eräässä komitean mietinnössä 1984:1 ehdotetaan tiettyä laajennusta ulkomaalaisten yhdistymisvapauteen. Ensisijassa tämä kuitenkin koskisi vain Pohjoismaiden kansalaisia.

Ulkomaalainen ei saa järjestää mielenosoitusta tai muuta yleistä kokousta. Painovapaus on osittain rajoitettu koskemaan vain Suomen kansalaisia. Mm. kirjapainotoiminta ja aikakauslehtien julkaiseminen ovat Suomen kansalaisten monopoli. Ulkomaalainen ei voi kuin tietyin poikkeuksin olla valtion virassa eikä vallitsevan tulkinan mukaan myöskään sellaisessa kunnallisessa virassa, johon sisältyy viranomaisvallan käyttöä.

Ulkomaalainen voidaan — mitä tulee oikeuteen matkustaa maahan ja oleskella maassa — vieläkin torjua rajalla ja kartoittaa maasta eriyistä. Näiden toimenpiteiden edellytyksiä on jonkin verran tiukennettu ja karkoituspäätöksestä voidaan nykyään vedota korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Samalla tavalla voidaan myös vedota työluvan peruuttamistapauksessa ja huostaan oton pidentämisestä sisäasiainministeriö voi pidentää ulkomaalaisten huostaan ottoa aina seitsemällä päivällä kerrallaan.

Ulkomaalainen, jolle on myönnetty oleskelulupa tietyksi ajaksi yleensä vuodeksi on kuitenkin edelleen turvattomassa tilanteessa. Mikäli oleskelulupaa ei uudisteta, syntyy automaattisesti karkoituspäätös. Työsuhteen purkautuminen vaarantaa Suomessa oleskelun jatkumisen, erityisesti mikäli työluva kattaa nimeltä mainitun työnantajan.

Ulkomaalaiset ovat myös ankaran poliisivalvonnan alaisia. Poliisi-piiriin on mm. pidettävä luetteloa ei pelkästään niistä ulkomaalaisista, jotka säännöllisesti oleskelevat piirissä, vaan myös niistä ulkomaalaisista, jotka tilapäisesti majoittuvat piirin alueella. Ulkomaalaislainsäädännössä on yksityiskohtaiset määräykset työnantajien, poliisiviranomaisten jne. ilmoitusvelvollisuudesta eri olosuhteissa, jotka liittyvät ulkomaalaiseen.

Uuden ulkomaalaislain myötä sosiaali- ja terveysministeriöön on perustettu ulkomaalaiskuraattorin virka. Hänelle on tiedotettava tietystä päätöksistä, jotka koskettavat ulkomaalaisia. Kuraattorin on myös osallistuttava turvapaikkakäytösten käsittelyyn, häntä on kuultava asioissa, jotka liittyvät maasta karkottamiseen, ja huostanotettujen ulkomaalaisten on pystyttävä ottamaan häneen yhteyttä. Poliisin ilmoitusvelvollisuus ei kuitenkaan koske torjuspäätöksiä rajalla, ja jos ulkomaalainen tällöin otetaan huostaan, ei kellään ole lakisääteistä oikeutta olla yhteydessä kuraattoriin. Ulkomaalaiskuraattorilla ei ole omaa virastoa eikä varsinaisia valtaoikeuksia.

Ulkomaalaislain merkitys on pitkälti riippuvainen sen soveltamisesta ja tulkinnasta. Myös uuden lain astuttua voimaan on julkisuudessa esiintynyt tietoja joustamattomasta ja joskus jopa epäinhimillisestä kohtelusta, erityisesti tätä on tapahtunut maahan tulon ja mahdollisen rajalla torjumisen yhteydessä. On esimerkiksi tapahtunut, että Ruotsin kansalaisuuden omaava, mutta toista etnistä alkuperää oleva koululainen, joka on osallistunut Suomeen tehtyyn luokkaretkeen, on otettu huostaan koko luokkaretken ajaksi. Pasintarkistajien kielitaito on edelleenkin epätydyttävä monissa pasintarkastuspaikoissa.

Vaatimukset on asetettava ajatellen hyvää ja humaania hallintoa sekä Suomen kansallista mainetta. On tärkeätä, että kaikki epäilyt suhteestamme ulkomaalaisiin tässä kohdin voidaan poistaa.

Koulutuksen alueella on tärkeätä edistää ulkomaalaisten oikeutta omaehtoisuuteen ja omaan äidinkieleen.

Koulutuskysymykset ovat tärkeitä ajatellen sekä ulkomaalaisia että yhteiskuntaa. Suomi on hyväksynyt joukon kansainvälisiä suosituksia (YK, ILO ja UNESCO). Velvoitteet edellyttävät meiltä myös aktiivisia toimenpiteitä. Suomi on jo pitemmän aikaa asettanut konkreettisia vaatimuksia mm. Ruotsille ja myöhemmin myös Norjalle suomenkielen asemasta ja suomalaisten siirtolaisten oikeudesta koulutukseen suomenkielellä ja suomenkielessä. Virallinen tavoite on kaksikielisyys. Suomen uskottavuudelle siirtolais- ja ulkomaalaispolitiikassa on tärkeätä luoda uskottavampi profilli tässä asiassa.

Suomella on Albanian kanssa suhteessa väestömäärään kaikkein pienin määrä ulkomaalaisia korkeakouluopiskelijoita. Sisäasiainministeriö asettaa käytännössä 20.000 Smk:n talletuksen edellytykseksi sille, että henkilö voi saada oleskeluluvan. Korkeakouluissa ei yleensä ole mitään erityisiä koulutusohjelmia tai -linjoja, jotka olisi suunniteltu ottaen huomioon ulkomaalaiset opiskelijat.

kelijat, ja monilta korkeakouluilta puuttuu pätevä tukiopetus suomen- tai ruotsinkielessä.

Sosiaalisektorilla ulkomaalaisten asema on asteittain parantunut. Tilanne on kuitenkin vaikeasti hahmotettavissa ja kirjava mm. siksi, että kahdenvälisiä sosiaaliturvasopimuksia on solmittu vain joidenkin Pohjolan ulkopuolisten maiden kanssa. Tietyt tukimuodot eivät ole ulkomaalaisten saatavilla. Esimerkiksi lapsen elatustukea voidaan maksaa vain mikäli ainakin toinen vanhemmista on Suomen kansalainen tai saanut turvapaikan Suomessa. Vain Suomen kansalaiset voivat kuulua työttömyyskassaan. Joskus voi ulkomaalaisten sosiaalietujen odotusaika esim. lapsilisät olla kohtuuttoman pitkä, usein yhdestä kahteen vuoteen.

Suomessa on selvä ero Suomen kansalaisten ja ulkomaalaisten elinkeino- ja taloudellisissa oikeuksissa. Yli kolmekymmentä ammattia ja elinkeinoja on varattu pelkästään Suomen kansalaisille. On myös olemassa joukko rajoituksia ja kieltoja, jotka rajoittavat ulkomaalaisen mahdollisuuksia omistaa kiinteää omaisuutta, perustaa yhtiöitä jne. Joissakin tapauksissa nämä rajoitukset voivat olla perusteltuja kansallisesta näkökulmasta, esim. voimakkaan valvontavaatimuksen vuoksi esim. mannerjalustan hyödyntäminen, ydinvoimaloiden rakentaminen? Toisissa tapauksissa rajoitukset voidaan nähdä turhina jäänteinä, joita ei viime aikoina ole kriittisesti arvioitu. Mitä tulee mahdollisuuksiin laajentaa ulkomaalaisten elinkeinovapautta ja taloudellisia oikeuksia, niin monessa tapauksessa voi olla motivoitua ensimmäisenä askeleena rajoittaa kyseinen uudistus koskettamaan muiden Pohjoismaiden kansalaisia, kuten seuraavassa luvussa lähemmin selvitetään.

Toimenpide-ehdotukset

Ulkomaalaiset on mahdollisimman suuressa määrin tasavertais-tettava Suomen kansalaisten kanssa. YK:n ihmisoikeussopimusten, ETY-kokouksen loppuasiakirjan ja pohjoismaisen käytännön pohjalta on suoritettava Suomen lainsäädännön ja käytännön perusteellinen tarkastus. Mm. seuraavat toimenpiteet ovat tarpeellisia:

1. Suomen Hallitusmuotoon on kirjattava myös ulkomaalaisten vapaudet ja oikeudet.
2. Pohjoismainen vaalikelpoisuus ja äänioikeus kunnallisvaaleissa on Ruotsin, Norjan ja Tanskan tapaan laajennettava kattamaan kaikki ulkomaalaiset, jotka asuvat Suomessa.
3. On kumottava kielto, jonka mukaan ulkomaalaiset eivät saa kuulua poliittiseen puolueeseen.
4. On laajennettava ulkomaalaisten mahdollisuutta olla julkisessa, eritoten kunnallisessa virassa.
5. Uuden ulkomaalaislain oltua voimassa viisi vuotta, eli vuoteen 1989, on laki tarkastettava tarkoituksena kehittää ja tarkentaa ul-

komaalaisten oikeusturvaa, erityisesti mitä tulee oikeuteen saapua, oleskella ja työskennellä maassa: puhdasta poliisivalvontaa on ulkomaalaisten suhteen lievennettävä.

6. Sisäasiainministeriön on voimallisesti puututtava sellaisiin tapauksiin, missä ulkomaalaisia tai ulkomaalaisasioita hoidetaan huonosti: passintarkastajia ja muita ulkomaalaisviranomaisia palkattaessa on asetettava nykyistä korkeammat vaatimukset kielitaidolle, joustavuudelle sekä tietoisuudelle ihmisoikeuksista ja perusvapauksista.
7. Ulkomaalaisten koulutus on suunniteltava siten, että siinä otetaan huomioon lapset, opiskelijat, kotirouvat ja työelämässä olevat ulkomaalaiset. Suomalaisten on perustettava suuremmille siirtolaisryhmille omia kouluja.

Monet ongelmat voitaisiin välttää ja useampia ulkomaalaisia vastaanottaa, mikäli keskittyisimme pienempään määrään kieliryhmiä. Sisäoppilaitokset voivat ratkaista pienempien ja maantieteellisesti hajanaisten ulkomaalaisryhmien ongelmat.

8. Samanaikaisesti kun perustetaan omia kouluja ja luokkia ulkomaalaisille on opettajakoulutus aloitettava.
9. Ulkomaalaisten mahdollisuutta opiskella suomalaisissa korkeakouluissa on helpotettava mm. kehittämällä erityisiä stipendi- ja muita tukimuotoja, tukiopestusta suomen- tai ruotsinkielessä ja siinä määrin kun se on mahdollista, erityisiä opinto-ohjelmia tai opetusmuotoja.
10. Ulkomaalaisten sosiaalisten oikeuksien pitäisi pääsääntöisesti olla tasavertaiset Suomen kansalaisten vastaavien kanssa:
 - On pikaisesti perustettava komitea selvittämään tätä asiaa.
 - On tehtävä selvitys niistä kielloista ja rajoituksista, jotka rajoittavat ulkomaalaisten elinkeinovapautta ja taloudellisia oikeuksia.

4. POHJOISMAIDEN KANSALAISTEN OIKEUDET

Suomen lainsäädännön yleisperiaatteena on edelleenkin se, että Pohjoismaiden kansalaisiin suhtaudutaan samoin perustein kuin muihin ulkomaalaisiin. Hallitusmuodon oikeusluettelo esimerkiksi koskee yhtä vähän Pohjoismaiden kansalaisia kuin muita ulkomaalaisia. Myös ulkomaalaislaki ja sen poliisivalvonta koskee, muutamia poikkeuksin, kumpaakin ulkomaalaisryhmää.

Viime aikoina on kuitenkin saatu joitakin erityissääntöjä Pohjoismaiden kansalaisille. Pääsääntöisesti nämä ovat syntyneet pohjoismaisen yhteistyön piirissä. Pohjoismaiden

Neuvostossa ja Ministerineuvostossa on vastikään selvitetty 1985:6 Pohjoismaiden kansalaisten oikeudet toisessa Pohjoismaassa. On ryhdytty keskustelemaan käsitteestä pohjoismainen kansalaisuus.

Kunnallinen vaalikelpoisuus ja äänioikeus toteutettiin kaikissa Pohjoismaissa 1970-luvun puolivälissä pohjoismaisen selvityksen pohjalta. Vain Suomi ja Islanti rajoittavat edelleenkin äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden maassa asuviin Pohjoismaiden kansalaisiin, muut Pohjoismaat ovat toteuttaneet periaatteen kaikkien, tietyn ajan maassa asuneiden ulkomaalaisten kohdalla.

Siitä huolimatta, että toisen Pohjoismaan kansalainen voidaan valita kunnanvaltuustoon, hän niin kuin muutkin maassa asuvat ulkomaalaiset eivät vieläkaan saa liittyä poliittiseen puolueeseen. Samat rajoitukset — poikkeuksen muodostavat lääkäriin ja muut terveydenhoitoalan ammatit sekä luokanopettajantoimi — olla kunnan tai valtiq virassa koskevat edelleenkin myös Pohjoismaiden kansalaisia. Nämä rajoitukset vaikuttavat kielteisesti suomenruotsalaisten halukkuuteen muuttaa takaisin Suomeen. Samoin nämä rajoitukset merkitsevät, että periaate Pohjolan vapaista työmarkkinoista ei toimi tyydyttävästi Suomessa.

Ajankohtainen suomalainen komiteamietintö yhdistyslain uudistamisesta 1984:1 ehdottaa, että Suomessa asuvat Pohjoismaiden kansalaiset saisivat tasavertaisen oikeuden kuulua yhdistykseen ja sen toimikuntaan. Pohjoismaiden Neuvosto n:o 10/1986 on suosittanut, että säädökset julkisten palvelujen saatavuudesta yhtenäistettäisiin. Pääministeri Sorsa on vuonna 1983 Pohjoismaiden Neuvostossa ehdottanut, että toisessa Pohjoismaassa asuvat Pohjoismaiden kansalaiset saisivat äänioikeuden myös valtiollisissa vaaleissa. Ruotsalainen komiteamietintö 1984:12 on kannattanut ajatusta.

Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen Fördr 81/1984 mukaisesti Suomessa asuvilla-Pohjoismaiden kansalaisilla on yleensä samat sosiaali edut kuin Suomen kansalaisilla.

Osakeyhtiölain muutos vuonna 1985 antoi Pohjoismaiden kansalaisille paremmat mahdollisuudet verrattuna muihin ulkomaalaisiin perustaa osakeyhtiöitä ja olla niiden johtoelimissä. Monissa muissa asioissa Pohjoismaiden kansalaisten elinkeinovapaus ja taloudelliset oikeudet Suomessa ovat selvästi huonommat kuin muissa Pohjoismaissa asuvien Suomen kansalaisten oikeudet.

Toimenpide-ehdotukset

Pohjoismaiden kansalaisia ei enää saa pitää ulkomaalaisina. Lähien pohjoismaisen kansalaisuuden periaatteesta on Pohjoismaiden kansalaisilla normaalisti oltava samat oikeudet kuin Suomen kansalaisilla. Mm. seuraavat konkreettiset toimenpiteet ovat tarpeellisia:

1. Hallitusmuodon kansalaisvapaudet ja -oikeudet on kirjattava niin, että ne täysin koskevat myös Pohjoismaiden kansalaisia.
2. Pohjoismaiden kansalaisten on saatava äänioikeus valtiollisissa vaaleissa. Tämä voisi mielellään tapahtua yhteispohjoismaisena ratkaisuna.

3. Yhdistyslakikomitean ehdotus Pohjoismaiden ja Suomen kansalaisten tasavertaisuudesta on toteutettava pikaisesti.
4. Pohjoismaiden kansalaisille on annettava rajoittamattomat mahdollisuudet olla kunnallisessa virassa ja heidän oikeuttaan olla valtion virassa on; laajennettava.
5. Ulkomaalaislaki ja -asetus on Pohjoismaiden kansalaisten kohdalla kumottava.
6. On laadittava pikainen selvitys mahdollisuuksista merkittävästi lisätä Pohjoismaiden kansalaisten elinkeinovapautta ja taloudellisia oikeuksia.

5. SIIRTOLAISPOLITIikka

Samalla kun Suomi on, vapaista pohjoismaisista työmarkkinoista johtuen, periaatteessa avoin työvoiman vapaalle liikkumiselle Pohjolassa on Suomi suhtautunut hyvin rajoittavasti Pohjolan ulkopuolelta tulevaan työvoiman maahanmuuttoon.

Rakennemuutoksen seurauksena on Suomesta siirtynyt työvoimaa suurimman osaa itsenäistä aikaa ja erityisesti vuosina 1968—71.

Toisen maailmansodan jälkeen on noin puoli miljoonaa suomalaista siirtynyt ulkomaille, näistä noin 450 000 Ruotsiin. Kokonaispaluumuutto on ollut noin 235 000 henkeä ja nettomuutto siten noin 6 % Suomen väestöstä eli 280 000 henkeä. Suomenruotsalaisten keskuudessa siirtolaisuus on ollut kaksinverroin yleisempää ja paluumuutto mm. Ruotsista paljon vähäisempi kuin koko väestön kohdalla.

Suomessa asui 1980-luvun alussa noin 15 000 ulkomaan kansalaista, näistä noin kolmannes on muiden Pohjoismaiden kansalaisia. Voimassa oli hieman yli 5 000 työlupaa. Suomen kansalaisuuden sai 1970-luvulla noin 5 000 ulkomaalaista. Muiden maiden kansalaisten määrä oli 1983 Ruotsissa n. 400 000, Tanskassa vähän yli 100 000, Norjassa vähän alle 100 000 ja Islannissa melkein 4 000.

Työväenliike on työmarkkinatilanteestamme, eli työttömyydestämme ja ulkomaalaisten kohdalla heikoista sosiaalieduistamme, johtuen suhtautunut epäillen siihen, että Suomessa sovellettua rajoittavaa työlupakäytäntöä liberalisoitaisiin. Ammattiyhdistysliike ei voi sallia työvoiman maahanmuuttoa sosiaalisesti kurjiin olosuhteisiin.

Tämän päivän tilanteessa on kuitenkin syytä tarkastella maahanmuuttoa monivivahteisemmin ja pyrkiä erityisesti siihen, että se usein hyvin halventava ja byrokraattinen tapa, jolla siirtolaisia kohdellaan, muutuisi ja rakentuisi yksilön kunnioittamiseen ja humaniuden periaatteille.

Siirtolaiset ja paluumuuttajat kohtaavat monia byrokraattisia rajoituksia ja ongelmia. Ay-toiminta muodostaa erityistapauksen. Vain Suomen kansalaisia voidaan valita luottamusmiehiksi tai osaston

toimikuntaan. Työsuojeluvaltuutettuja rajoitukset eivät kuitenkaan koske. Ay-jäsenyys ei ole rajoitettu kansalaisuuteen, mutta oikeus kuulua työttömyyskassaan ja saada työttömyyskassakorvausta on rajoitettu Suomen kansalaisiin ja sellaisiin, joiden kanssa Suomi on solminut sosiaaliturvasopimuksen.

Kuten yllä todettiin, on pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen tehtävänä periaatteessa turvata jokaisen Pohjolan kansalaisen sosiaaliset oikeudet riippumatta siitä, missä Pohjoismaassa hän asuu. Tiettyjä puutteita on kuitenkin vielä olemassa. Nämä koskevat mm. henkilöitä, jotka asuvat yhdessä Pohjoismaassa, mutta työskentelevät toisessa.

Suoralta kädeltä ei hyväksytä, eikä välttämättä lainkaan, muussa Pohjoismaassa suoritettua tutkintoa tasavertaiseksi vastaavan suomalaisen tutkinnon kanssa. Hallitus on kesällä 1986 hyväksynyt hallituksen esityksen 531/86 ulkomaalaisten tutkintojen pätevyydestä Suomessa. Esitys kattaa kuitenkin vain Suomen kansalaiset, ei esimerkiksi paluumuuttajia, jotka ovat muuttaneet kansalaisuutensa. Työmarkkinoiden yleinen käytäntö on, että työkokemus toisessa Pohjoismaassa ei oikeuta ikälisiin tai vastaaviin etuihin Suomessa. Tämä koskee sekä maahanmuuttaneita ulkomaalaisia että paluumuuttaneita suomalaisia. Yksi poikkeus voidaan kuitenkin mainita: sairaanhoitajat ovat työehtosopimusneuvotteluissa saaneet hyväksytyksi sen, että toisessa Pohjoismaassa hankittu työkokemus otetaan huomioon. Tämä asia koskettaa lähinnä valtion ja kuntien palveluksessa olevia, ikälisillä jne. ei ole suurempaa merkitystä yksityisellä sektorilla.

Vaikka Suomen siirtolaispolitiikka Pohjolan ulkopuolelta tulevassa muutossa jatkossakin perustuisi työlupakäytäntöön, on meidän osoitettava suurempaa valmiutta vastaanottaa siirtolaisia ja lähipäistä työvoimaa. Erityisen suurta joustavuutta meidän on osoitettava liitännäsiirtolaisuuden, harjoittelijoiden ja opiskelijoiden kohdalla. Harjoittelija ja opiskelijavaihto on myös nähtävä osana kehitysyhteistyötä.

Siirtolaisten mahdollisuutta juurtua Suomeen on huomattavasti parannettava. Edellisen luvun toimenpide-ehdotusten mukaisesti heidän on saatava yhtäläiset oikeudet Suomen kansalaisten kanssa. Samalla heille on annettava mahdollisuus säilyttää kulttuurinen yksilöllisyytensä. Olisi myös poistettava ne esteet, jotka vaikeuttavat paluumuuttoa Suomeen.

Edellä mainittujen toimenpiteiden lisäksi ovat seuraavat konkreettiset toimenpiteet tarpeellisia:

1. Työlupaa annettaessa on oltava joustavampia, erityisesti liitännäsiirtolaisuuden, harjoittelijoiden ja opiskelijoiden kohdalla.
2. Siirtolaisille on, mm. äidinkielen opetuksen ja muun siirtolaislasten opetuksen sekä kulttuuripoliittisten erityistoimenpiteiden avulla annettava mahdollisuus säilyttää oma kulttuurin yksilöllisyytensä.

3. Ay-luottamustehtävien on oltava avoimia kaikille Pohjoismaiden kansalaisille.
4. Ulkomaalaisten oikeutta kuulua työttömyyskassaan ei saa rajoittaa.
5. Ulkomaalaisia työntekijöitä on informoitava heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan työelämässä
6. Rajasukkuloijan sosiaaliturva on tarkistettava, jotta sosiaaliturvajärjestelmän puutteet voitaisiin korjata.
7. Muissa Pohjoismaissa hankittu työkokemus on otettava huomioon silloin, kun julkisella sektorilla arvioidaan pätevyyttä ja palkan suuruutta.
8. Yleisperiaatteena on, että toteutetaan pohjoismainen tutkintopätevyys.

6. PAKOLAISPOLITIikka

Pakolaispolitiikka voidaan jakaa kolmeen pääkohtaan:

- a. Pakolaiset, jotka tulevat omasta aloitteesta, eli ns. spontaanipakolaiset. Suurin osa näistä on turvapaikkaa hakevia poliittisia pakolaisia. He ovat joutuneet jättämään kotimaansa lähinnä poliittisista syistä.
- b. Pakolaisten organisoitu siirtäminen, joka perustuu hallitusten virallisesti hyväksymiin vuosittaisiin kiintiöihin. Painopiste siirtyi 1970-luvun alussa Aasian maihin. Useimmat heistä olivat ns. venepakolaisia Vietnamista.
- c. Kansainvälinen pakolaispolitiikka, johon sisältyy osallistuminen kv. pakolaisten järjestöjen toimintaan ja niiden taloudellinen tukeminen. Suurin osa kansainvälisestä avusta on kanavoitu UNHCR:n (YK:n pakolaisapukomission) ja UNRWA:n (YK:n avustushjelma Palestiinan pakolaisille) kautta. Kansainvälinen Punainen Risti ja kirkkojen pakolaisapu ovat tärkeä osa vapaaehtoista pakolaisapua.

On arvioitu, että maailmassa on tällä hetkellä yhteensä 15 miljoonaa pakolaista. Yli puolet heistä on naisia ja lapsia. Euroopassa on arvioitu olevan noin 600 000 eli noin 4 % kaikista pakolaisista. Enemmistö pakolaisista on Afrikassa 4 miljoonaa ja Aasiassa (4 miljoonaa).

Pohjoismaissa on noin 120 000 pakolaista. Yli puolet heistä on naisia ja lapsia. Pohjoismaisessa vertailussa on Suomen aktiivisuus pakolaiskysymyksissä marginaalinen. Pohjolassa asuvista pakolaisista on Suomessa noin 650.

JUS1
TAULUKKO 1985

	Ruotsi	Tanska	Norja	Suomi
Pakolaisten kokonaismäärä 1)	100.000	10.000	10 000	650
Maahanmuutto				
Pakolaisuus syynä	1.400	8.918	ei tiet.	18
Myönnetty	8.500	6.302	366	1
Vuosittainen pakolaiskiintiö	1.250	200	1.200	100
Tuki YK:n pakolais-				
avunkomissariolle 2)	78,5	99,0	71,5	17,0
Tuki henkeä kohden	9,5	19,4	17,3	3,5
Pakolaisia asukasta kohden	1/83	1/511	1/414	1/7507

1) Suomen Punainen Risti

2) UNHCR, Tukholma, rahayksikkönä on miljoona Suomen markkaa.

Suomella ei tähän asti ole ollut järjestelmällistä pakolaispolitiikkaa. Siksi Suomen pakolaispolitiikka on järjestettävä pitemmällä tähtäyksellä hallituksen valmisteleman suunnitelman pohjalta. Suunnitelman on perustuttava sille periaatteelle, että Suomi suuremmassa määrin kuin tähän asti ottaa oman osansa siitä yhteisvastuusta, mikä rikkaan maailman mailla on.

a. Spontaanipakolaiset

Pakolaisten vastaanottaminen on pitkälle moraalinen kysymys, jossa ei voida soveltaa ehdotonta kiintiöajattelua. Poliittisten pakolaisten kohdalla on erityisen usein kyse tilapäisen turvapaikan antamisesta silloin, kun heidän ihmisoikeuksiaan on loukattu kotimaassa.

Turvapaikkaoikeutta anovien kohtelua käsitellään lähemmin vuoden 1983 ulkomaalaislain 8, 9 ja 12 pykälissä.

Suomessa sisäasiainministeriö päättää maahan tulon torjumisesta. Passintarkastaja voi kuitenkin, siitä sisäasiainministeriölle ilmoittamatta, suoraan torjua pakolaisen rajalla. Ruotsissa pakolainen voidaan torjua rajalla vain, mikäli hän on ilmoittanut vääriä tietoja. Tässäkin tapauksessa on asiasta ilmoitettava siirtolaisvirastolle ennen teon suorittamista. Mitään torjumistoimenpidettä ei voi suorittaa ilman siirtolaisviraston päätöstä.

Ulkomaalaislain 12 § määrittää ne pakolaiset, joille voidaan antaa poliittinen turvapaikka. Pykälässä todetaan, että "Jos ulkomaalainen maahan saapuessaan tai kohta maahan saapumisensa jälkeen pyytää turvapaikkaa ja esittää pyyntönsä tueksi todennäköisiä syitä pakolaisuudestaan, voidaan hänelle antaa turvapaikka." Tämä tar-

koittaa, että todistusvelvollisuus on kokonaan pakolaisen harteilla. Hänen on osoitettava, että hän poliittisista syistä on pakotettu jättämään kotimaansa. Ulkomaalaisella, joka Suomen rajalla torjutaan, on mahdollisuus hakea muutosta torjumispäätökseen. Tämä ei kuitenkaan estä itse torjumista. Käytännössä mahdollisuudet hakea muutosta ovat vähemmän merkittävät, koska muutosta on kaiken lisäksi haettava samalta viranomaiselta, joka on päättänyt torjumisesta, eli sisäasiainministeriön ulkomaalaistoimistosta. Ruotsissa pakolainen voi, mikäli hänen turvapaikkahakemuksensa hylätään, valittaa asiasta hallitukselle. Ruotsissa pakolaisia ei myöskään torjuta ennen kuin valitus on käsitelty loppuun. Pakolaiselle jää tällöin aikaa hankkia tarpeellista lisäinformaatiota. Suurin osa niistä pakolaisista, joiden anomus on hylätty, on hyväksytty valituksen jälkeen.

b. Pakolaisten organisoitu vastaanotto

Suomi on, verrattuna useimpiin muihin teollistuneisiin maihin, vastaanottanut selvästi vähemmässä määrin pakolaisia. Pakolaisliikenne ei suuntaudu pelkästään kehitysmaista teollistuneisiin maihin. Suuri osa pakolaisliikenteestä tapahtuu kehitysmaiden välillä. Joissakin, lähinnä afrikkalaisissa ja aasialaisissa maissa, pakolaisten vastaanottooperustana on tietty prosenttiluku maan väestöstä. Muissa Pohjoismaissa on olemassa vuosittaiset kiintiöt, jotka täytetään pitemmän ylimenokauden aikana. Ruotsissa on vapaaehtoisten kuntakiintiöiden avulla voitu jakaa pakolaiset koko maahan. Kunnat sitoutuvat järjestämään välttämättömät asunto-, työ- ja koulutusasiat. Kustannuksista vastaa suurimmaksi osaksi siirtolaisvirasto.

Pakolaishuollon laajaa ja hajanaista työkenttää ajatellen Suomen resurssit ovat riittämättömät.

c. Kansainväliset tukijärjestöt

Suurimmat kansainväliset tukijärjestöt pakolaistyössä ovat YK:n pakolaiskomissariaatti (UNHCR), YK:n Palestiinan pakolaisten apuohjelma (UNRVVA), Punainen Risti ja Kirkon Ulkomaanapu. YK:n yleiskokouksen alaisen UNHCR:n päätavoitteena on pitkällä tähtäyksellä ratkaista pakolaisongelma. Järjestö koordinoi suurimmaksi osaksi muiden organisaatioiden työtä. Komissariaatti antaa pakolaisille kansainvälisen suojan silloin, kun he ovat menettäneet kansallisen suojansa ja pyrkii samalla siihen, että muut valtiot antaisivat pakolaisille turvapaikan. UNHCR:n tehtävänä on myös pyrkiä siihen, että valtiot muuttaisivat lainsäädäntönsä ja hallintonsa pakolaisystävällisempään suuntaan. Toiminta on puhtaasti humanitäristä ja täysin riippumatonta pakolaisten poliittisesta taustasta.

Suomen pakolaisapu kansainvälisten tukijärjestelmien kautta lähinnä UNHCR oli vuonna 1985 17 miljoonaa markkaa. Esimerkiksi pohjoismaisessa vertailussa tämä tuki on varsin vaatimatonta. Samana vuonna Ruotsi tuki UNHCR:tä 78,5 miljoonalla markalla, Norja 71,5, Tanska 99,0 miljoonalla ja Islanti 141 000 markalla.

Toimenpide-ehdotukset

Suomen pakolaispolitiikka on perusteellisesti tarkistettava. Seuraavat toimenpiteet ovat tarpeellisia:

1. Ulkomaalaislain 12 %:ään tarkennettava, jotta voitaisiin vähentää tulkintakysymysten ja väärinkäsitysten vaaraa eritoten rajoilla. On tarkasti määriteltävä, mitkä poliittiset syyt oikeuttavat poliittiseen turvapaikkaan. Tässä yhteydessä on seurattava YK:n pakolaissopimuksen määräyksiä.
 2. Myös niitä pakolaisia, jotka eivät suoraan täytä näitä vaatimuksia, on käsiteltävä humanitäärisesti ja heidän tilanteensa on yksilöllisesti arvioitava. Rajalla ei saa torjua ketään ilman, että häntä informoidaan mahdollisuudesta anoa poliittista turvapaikkaa tai muilla perusteilla oleskelulupaa.
 3. Turvapaikka-anomukset on käsiteltävä ja niistä on tehtävä päätökset lakisääteisessä kollegiaalisessa elimessä edellisen luvun toimenpide-ehdotusten mukaisesti.
 4. Järjestäytyneelle pakolaisten vastaanotolle on päätettävä selvä minimikiintiö. Vuosina 1987-90 on Suomen vastaanotettava vähintään 1 000 uutta pakolaista. Kiintiötä täytettäessä on otettava huomioon ne pakolaiset, jotka aikaisemmissa kiintiöissä ovat tulleet maahan ja muuttaneet sen jälkeen pois. Sen lisäksi on huomioitava tietty joustavuus kansainvälisen pakolaisliikenteen huippujen yhteydessä.
 5. Pakolaiskiintiöiden kasvaessa on kehitettävä vastaanotto-organisaatiota. Tämä voidaan ensisijassa tehdä tehostamalla nykyistä hallintoa, eli vapauttamalla voimavaroja tarkoitukseen.
- Seuraavassa luvussa esitetään toimenpide-ehdotuksia hallinnon suhteen.
6. Pakolaisryhmien ja painopistealueiden valinnan on tapahduttava humaanein perustein. On suosittava kotimaissaan vainottuja poliittisia pakolaisia. Suunnittelussa ja toteutuksessa on tarkoitukseenmukaista suunnata voimavarat tietyille kieliryhmille.
 7. Suomen tuki kansainvälisille pakolaisorganisaatioille on nostettava pohjoismaiselle tasolle.
 8. Viranomaisten, kansalaisjärjestöjen ja joukkotiedotusvälineiden on yhteistyössä kehitettävä tiedotustoimintaa, jotta pakolaisongelmatietoisuutta voitaisiin lisätä.

7. ULKOMAALAISHALLINTO

Suomen ulkomaalaistoimintaa leimaa voimakkaasti poliisitoiminnan vaikutus. Ainoa varsinainen virasto, jolla on vastuuta ul-

komaalaiskysymyksissä, on sisäasiainministeriön ulkomaalaistointo.

Muu ulkomaalaishallintoon hajanainen ja kehittämätön. Sosiaali- ja terveysministeriössä on ulkomaalaiskuraattorin virka, mutta hänellä ei ole omaa virastoa. Työvoimaministeriö koordinoi siirtolaisasioita ja vastaa harjoittelijavaihdosta. Ulkoministeriö ja Suomen edustustot ulkomailla käsittelevät viisumi- ja työlupa-asioita ja osallistuvat pakolaiskysymysten valmisteluun. Opetusministeriö vastaa ulkomaalaisten koulutuksesta. Työvoimaministeriössä on kaikista keskeisistä viranomaisista ja työmarkkinaosapuolista koostuva siirtolaisasioiden neuvottelukunta. Sosiaali- ja terveysministeriössä on pakolaisasiainneuvottelukunta.

Ulkomaalaiskuraattorin lisäksi ulkomaalaisten oikeussuojaa valvoo eduskunnan oikeusasiamies ja oikeuskansleri. Tieto näistä instituutioista on luultavasti puutteellinen.

Kunnilla ei ylipäänsä ole elimiä, jotka hoitaisivat ulkomaalaiskysymyksiä.

Jotkut järjestöt osallistuvat pakolaistyöhön. Erityisesti voidaan mainita Suomen Punainen Risti, Suomen Pakolaisapu ry. ja Kirkon Ulkomaanapu.

Ulkomaalaispolitiikkaa aktivoitaessa on myös Suomen ulkomaalaishallinnon saatava lisää resursseja ja sen toimintaa on koordinoitava paremmin. Muut Pohjoismaat voivat tässä tarjota malleja ja kokemuksia.

Ruotsissa työvoimaministeriö vastaa siirtolais- ja pakolaiskysymyksistä. Ministeriön alaisuudessa toimii valtion siirtolaisvirasto, jolla on yhteensä 800 työntekijää osa heistä on sijoitettu vastaanottajakuntiin. Työmarkkinaministeriössä on oma osasto näitä asioita varten. Osastolla työskentelee noin 30 henkilöä.

Norjassa työ- ja kunnallisministeriö vastaa siirtolais- ja pakolaiskysymyksistä. Ruotsin mallin mukainen "mini"siirtolaisvirasto on perusteilla.

Tanskassa sisäasiainministeriö on tähän asti vastannut tästä sektorista. On mahdollista, että Tanska ratkaisee järjestölliset kysymykset samalla tavalla kuin Ruotsi ja Norja. Vielä ei ole selvää, mikä ministeriö saa koordinointivastuun.

Toimenpide-ehdotukset

Suomen ulkomaalaishallintoa on kehitettävä pohjoismaiseen suuntaan. Tavoitteena on oltava suurempi tehokkuus ja humanisuus ulkomaalaisasioiden käsittelyssä. Seuraavat konkreettiset toimenpiteet edistäisivät näitä tavoitteita:

1. Ulkomaalais- ja siirtolaisosasto perustetaan esimerkiksi työvoimaministeriöön. Ulkomaalaiskuraattorin toimi liitetään tähän

osastoon. Osasto ryhtyy huolehtimaan tietystä osasta niitä asioita, jotka tällä hetkellä kuuluvat sisäasiainministeriön poliisi-osastolle.

2. Esimerkiksi työvoimaministeriöön perustettaisiin neuvoa-antava ja koordinoiva neuvottelukunta ulkomaalaisasioille. Neuvottelukunta, joka jaettaisiin jaostoihin, käsittelee pakolais- ja siirtolais- sekä yleisiä ulkomaalaiskysymyksiä. Neuvottelukunnassa olisi edustettuna ministeriöt, kansalaisjärjestöt, kunnalliset keskusjärjestöt, tutkimus ja itse ulkomaalaiset.
3. Ulkoasiainministeriöön perustettaisiin neuvoa-antava neuvottelukunta ihmisoikeuksia ja humanitäärisiä kysymyksiä varten. Neuvottelukunta seuraisi omalta osaltaan suomalaista pakolaista ulkomaalaispolitiikkaa.
4. Turvapaikka-anomukset on käsiteltävä ja niistä on tehtävä päätökset lakisääteisessä kollegiaalisessa elimessä. Elin voisi muodostua ulkoasiain-, sisäasiain- ja työvoimaministeriön, Suomen Punaisen Ristin ja kansalaisjärjestöjen edustajista. Lautakunnan päätöksistä pitäisi voida valittaa.
5. Kunnissa, joissa on suuria ulkomaalaisryhmiä, pitäisi olla kontaktihenkilö näitä asioita varten.
6. Tiedotusta ulkomaalaisten oikeuksista on voimakkaasti parannettava ja ulkomaalaisia on mm. informoitava olemassa olevista oikeussuojatakuista, kuten valitusmenettelystä ja siitä, miten käännytään eduskunnan oikeusasiamiehen puoleen.

Partistyrelsen utlåtande:

Partistyrelsen föreslår att partikongressen måtte besluta följande:

Partikongressen konstaterar att:

- motionen innehåller en grundlig lägesbeskrivning ooh att de i motionen framförda förslagen tili åtgärder går i rätt riktning
- motionen innehåller inte en granskning av flyktingproblemet ur ett internationellt perspektiv
- partiet saknar ett flykting- och utlänningspolitiskt program. Partikongressen besluter att motionen sänds för organisationsbehandling och partistyrelsen förpliktas påbasen av motionen utarbete ett flykting- och utlänningspolitiskt program för beslut påpartirådets möte vären 1988.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous toteaa, että

- aloite sisältää perusteellisen tilannekuvauksen ja aloitteen toimenpide-ehdotukset ovat oikeansuuntaiset,
- aloite ei sisällä pakolaisongelman kansainvälistä tarkastelua,
- puolueelta puuttuu pakolais- ja ulkomaalaispoliittinen ohjelma.

Puoluekokous päättää, että aloite lähetetään järjestökasittelyyn ja että puoluetoimikunta velvoitetaan valmistelemaan aloitteen pohjalta pakolais- ja ulkomaalaispoliittinen ohjelma kevään 1988 puolueeneuvoston päätettäväksi.

20. SUOMEN TULEE OTTAA VASTAAN ENEMMÄN PAKOLAISIA

Pukinmäen Sosialidemokraattinen Yhdistys ry:n aloite

Maamme on tähän saakka saanut vastaanottaa melko pienen osuuden läntisiin teollisuusmaihiin suuntautuvasta pakolaisten virrasta. Olemme kiinnittäneet huomiota siihen, että tämä tosiasia on otettu julkisessa sanassa esille helpotuksen huokausten säestämänä. Olemme "välttyneet pahoilta ongelmilta"; "onneksi" maamme on syrjäinen ja tuntematon ja kieli vaikeaa. Huolestuttavaa on, että tällaisia äänenpajinoja ovat esittäneet eräät maahanmuuttoasioita käsittelevät viranomaiset ja että he ovat saaneet mielipiteilleen ymmärrystä.

Yhdistyksemme toimii Malmin pakolaiskeskuksen naapurissa, ja toimialueellamme asuvat ihmiset saavat päivittäin kosketuksen toisesta kulttuuriympäristöstä saapuneiden pakolaisten kanssa. Pukinmäen ala-asteella järjestetään kotikielen opetusta kiinaksi ja vietnamiksi. Pakolaiset ovat vierailleet esiintymässä alueella järjestetyissä yleisötilaisuuksissa. Mielestämme nämä kontaktit ovat koi-tuneet hyödyksemme, ne ovat avartaneet käsityksiämme maailmas-ta ja maamme liittymisestä suurempaan kansojen yhteisöön.

Yhteyksien lisääntyessä maapallo "kutistuu" ja kansainvälistyy jat-kuvasti. Suomi ei voi jäädä syrjästä katsomaan tätä kehitystä, mikäli halutaan maamme säilyttävän nykyisen asemansa: emme voi eris-täytyä, sulkea oviamme. Toisaalta on velvollisuutemme tehdä voita-vamme sellaisten yhteiskunnallisten epäkohtien torjumiseksi mei-tä vähemmän kehittyneissä maissa, jotka mm. aiheuttavat pakolai-suutta ja samanaikaisesti tarjota apuamme niille ihmisille, jotka ovat näiden epäkohtien uhreja ja jotka joutuvat jatkamaan kotinsa ja kotimaansa pakolaisina.

Suomen tulee yhdistyksemme mielestä siirtyä kohti avoimempaa jakolaispolitiikkaa. Pakolaisten lisääntyvä vastaanotto aiheuttaa luonnollisestikin kuluja, mutta tuo käsityksemme ja kokemustem-me mukaan myös sellaista hyötyä, joka ei heti näy ja jota ei voi ra-hassa mitata (asenteiden muuttuminen).

On selvää, ettei pakolaisten määrää voi lisätä ilman valmistautumista. Siksi tulisiikin edelleen lisätä mm. koulujen kansainvälisyysopetusta ja positiivisävyistä tiedottamista maahamme saapuvien pakolaisryhmien oloista ja taustasta. Tähän työhön on valtion osoitettava riittävät resurssit.

Pienten sosiaalisten ongelmien voi pakolaisia vastaanotettaessa katsoa kuuluvan asiaan ymmärrettävistä syistä. Ongelmia selvittämään erikoistuneiden henkilöiden määrän lisääminen on tarpeen siirryttäessä avoimempaan pakolaispolitiikkaan — tässä ei pidä säästää.

Pukinmäen sos.dem. yhdistys esittää,

että puoluekokous ottaisi kannan pakolaispolitiikan avaamisen puolesta ja velvoittaisi muut puolue-elimet sekä edustajamme yhteiskunnan johtopaikoilla toimimaan tämän kannan suuntaisesti. Ensi vaiheessa tulee nykyinen pakolaiskiintiö kaksinkertaistaa ja lisätä sen jälkeen maahan otettavien pakolaisten määrää tasaisesti.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous viittaa aloitteesta 19 tekemäänsä päätökseen.

21. SUOMEEN OTETTAVIEN PAKOLAISTEN MÄÄRÄÄ LISÄTTÄVÄ JA YHTEISPOHJOISMAINEN KANSALAIKUUS TOTEUTETTAVA SEKÄ KUNNALLINEN ÄÄNIOIKEUS KAIKILLE YLI KAKSI VUOTTA SUOMESSA ASUNEILLE

Opiskelijoiden Sosialidemokraattinen Yhdistys ry:n aloite

Pakolaispolitiikassa Suomi on noudattanut hyvin varovaista linjaa. Niin sanotun kansainvälistymisen tulisi näkyä myös maamme harjoittamassa pakolaisten ja ulkomaalaisten kohtelussa. Mallia voidaan ottaa muista pohjoismaista.

Maailman pakolaisten määrä on lisääntynyt miljoonalla viime vuosina. Pakolaiseksi lähteminen on useimmille ainoa keino selvitä hengissä tai suojatua kidutukselta. OSY esittää,

että SDP toimii sen puolesta, että Suomeen otettavien pakolaisten määrää lisätään tuntuvasti nykyisestä.

Pohjoismaiden kansalaisilla on samat oikeudet kaikissa pohjoismaissa. Yhteispohjoismaisen kansalaisuuden toteuttaminen olisi siten helppoa. OSY esittääkin

että SDP ottaa tavoitteekseen yhteispohjoismaisen kansalaisuuden toteuttamisen.

Suomen nurja suhtautuminen ulkomaalaisiin näkyy myös kunnallisessa äänioikeudessa. Kahden vuoden Suomessa asumisen jälkeen voi Pohjoismaiden kansalainen äänestää kunnallisvaaleissa. Tätä oikeutta ei ole annettu muiden maiden kansalaisille. Muitta Pohjoismaissa on kunnallinen vaalioikeus kaikilla tietyn ajan maassa asuneilla. OSy esittää,

että SDP toimii sen puolesta, että kunnallisvaaleissa annetaan vaalioikeus kaikille yli kaksi vuotta Suomessa asuneille ulkomaalaisille.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous viittaa aloitteesta 19 tekemäänsä päätökseen.

22. FINLAND FLYKTINGPOLITIK

Socialistiskt Forum r.f.s motion

I de nordiska länderna finns ca 120.000 flyktingar och av dem är ca 650 stationerade i Finland. År 1985 beviljade Sverige 8.500 flyktingtillstånd, Danmark 6.302 och Norge 366 tillstånd. Finland beviljade ett (1) tillstånd år 1985.

Med hänvisning till det ovanstående föreslår undertecknad partiavdelning för partikongressen att

partikongressen ger Styrelsen för SDP i uppdrag att verka för att landet får en öppen flyktingpolitik, varvid de första åtgärder ska vara att dels ge kommuner ett ansvar för mottagande av flyktingar och dels att sätta fast en kvot på minst 250 flyktingar per år under den närmaste femårsperioden samt därefter öka kvoten stegvis.

SUOMEN PAKOLAISPOLITIikka

Socialistiskt Forum r.f:n aloite

Pohjoismaissa on noin 120.000 pakolaista ja heistä on noin 650 asettautunut Suomeen. Vuonna 1985 Ruotsi myönsi 8.500 oleskelulupaa, Tanska 6.302 ja Norja 366 lupaa. Suomi myönsi yhden (1) luvan vuonna 1985.

Viitaten yllämainittuun allekirjoittanut puolueosasto ehdottaa puoluekokoukselle, että

puoluekokous antaisi SDP:n puoluetoimikunnalle tehtäväksi toimia avoimemman pakolaispolitiikan puolesta. Ensimmäi-

sinä toimenpiteinä olisi antaa kunnille vastuu pakolaisten vastaanottamisesta ja lyödä lukkoon vähintään 250 pakolaisen kiintiö vuodessa. Seuraavan viisivuotiskauden aikana sekä sen jälkeen nostaa kiintiötä asteittain.

Partistyrrelsens utlåtande:

Partistyrrelsens föreslår att partikongressen måtte besluta följande:

Partikongressen hänvisar till sitt beslut beträffande motion 19.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous viittaa aloitteesta 19 tekemäänsä päätökseen.

23. SUOMI AKTIIVISEMPAAN PAKOLAISPOLIITIIKKAAN

Turun Pääskyvuoren Sosialidemokraattinen yhdistys ry:n aloite

Suomi on ottanut vastaan pakolaisia paljon vähemmän kuin useimmat muut teollisuusmaat. Erityisen kiusallista tämä on jos vertaamme Suomen toimintaa muiden pohjoismaiden pakolaispolitiikkaan. Tästä on viime vuosina huomautettu liiankin usein.

Pohjoismaissa on noin 120000 pakolaista, niistä noin 650 on Suomessa. Vuonna 1985 myönnettyt luvat eri pohjoismaissa antavat selvän kuvan kyseisen maan pakolaispolitiikan suunnasta. Ruotsi myönsi sinä vuonna 8500, Tanska 6302 ja Norja 366 lupaa. Suomen osuus oli yksi (1) lupa. Suomella ei tähän saakka ole ollut selvää pakolaispolitiikkaa. Näin ei saa jatkua. Meidän on kannettava osamme siitä vastuusta joka kuuluu rikkaille maille. Lisätty vuotuinen pakolaiskiintiö edellyttää että kehitämme vastaanottavaa järjestelmää, esim. antamalla osavastuun sellaisille kunnille, joilla on valmiutta ottaa vastaan pakolaisia.

Edelliseen viitaten Turun Pääskyvuoren Sosialidemokraattinen yhdistys ry. esittää

- että puoluekokous velvoittaa puoluetoimikunnan, eduskunta- ja hallitusryhmän toimimaan niin, että maamme siirtyy aktiiviseen pakolaispolitiikkaan
- Pakolaispolitiikan käytännön toimia tulee koordinoida yhteispohjoismaisesti
- Ensimmäisten toimenpiteiden tulee olla, että annetaan kunnille vastaanottovastuuta

- Vuosittain tulee Suomen pakolaiskiintiötä korottaa siten, että vuonna 1988 vastaanotetaan 200 pakolaista ja viiden vuoden sisällä saavutetaan kohtuullinen pohjoismainen Suomen voimavarojen sallima taso.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous viittaa aloitteesta 19 tekemäänsä päätökseen.

24. SUOMEN PAKOLAISPOLITIikka AVOIMEMMAKSI

Tampereen Sosialidemokraattinen Naisyhdistys ry:n aloite

Suomi on ottanut vastaan huomattavasti vähemmän pakolaisia kuin useimmat muut teollisuusmaat. Erityisen kiusalliselta tuntuu verrata Suomen toimintaa muiden pohjoismaiden pakolaispolitiikkaan. Tästä on vuosina huomauteltu liiankin usein.

Pohjoismaissa on noin 120.000 pakolaista, joista vain noin 650 asuu Suomessa. Myönnettyjen lupien määrä antaa selvän kuvan pohjoismaiden pakolaispolitiikan suunnasta. Vuonna 1985 Ruotsi myönsi kaikkiaan 85.000 lupaa, Tanska 6.302, Norja 366 ja Suomi yhden (1) luvan.

Suomella ei tähän mennessä ole ollut selvää pakolaispolitiikkaa. Näin ei saa jatkua, vaan meidän on kannettava osamme rikkaille maille kuuluvasta vastuusta.

Pakolaisten vuosittainen säännöllinen vastaanottaminen edellyttää hallinnollisten järjestelyjen kehittämistä esim. antamalla osavastuuta sellaisille kunnille, joilla on valmiuksia sijoittaa pakolaisia.

Tampereen Sosialidemokraattinen Naisyhdistys ry esittää

että puoluekokous velvoittaa puoluetoimikunnan sekä eduskunta- ja hallitusryhmän toimimaan niin, että Suomen pakolaispolitiikka muuttuu avoimemmaksi. Ensimmäiseksi on päätettävä mm. kuntien vastaanottovastuusta ja 200 pakolaisen vuotuisesta kiintiöstä seuraavien viiden vuoden ajaksi.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous viittaa aloitteesta 19 tekemäänsä päätökseen.

25. SUOMEN PAKOLAISPOLITIikka

Vallilan Sosialidemokraattinen Työväenyhdistys ry:n aloite

Suomi on nykyisin yksi maailman rikkaimmista ja kehittyneimmistä valtioista. Suomen harjoittama puolueettomuuspolitiikka on kansainvälisesti tunnustettua ja arvostettua. Kaikilla Suomen kansalaisilla on mahdollisuus saada ainakin perustarpeensa tyydytetyiksi. Monilla jää rahaa tästä ylikin, esim. matkusteluun ja mitä erilaisimpiin ylellisyystavaroihin.

Kuitenkin Suomi pyrkii kaikin keinoin välttämään vastuun ottamista koko maailmalle yhteisistä ongelmista. Tämä tulee ehkä räikeimmin esille Suomen harjoittamassa pakolaispolitiikassa. Suomessa on tällä hetkellä alle 1000 pakolaista, kun esim. Ruotsissa pakolaisten lukumäärä on n. 100 000 ja Tanskassa ja Norjassa n. 10 000. Jo näiden lukujen perusteella voidaan tehdä tiettyjä johtopäätöksiä.

Verukkeita pakolaisten poiskäännyttämiseen riittää. Kun muut pohjoismaat ihmettelivät julkisesti Suomen pakolaispolitiikkaa Pohjoismaiden neuvostossa, oli Suomen närkästys suuri. Pakolaispolitiikkaa ei missään tapauksessa aiottu muuttaa. Perusteluna mainittiin mm. pakolaisten oletetut vaikeudet umpinaisessa suomalaisessa yhteiskunnassa. Tällöin ei käynyt mielessäkään, että ehkäpä suomalaiset voisivat mennä itseensä, ja pyrkiä suhtautumaan avoimemmin vieraisiin kulttuureihin.

Monet suomalaiset, vielä varsin nuoristakin ikäluokista, ovat omak-suneet rasistisia ajatuksia ja ennakkoluuloja jo koulussa. Näistä ennakkoluuloista on vaikeaa luopua enää myöhemmin. Tiedotusvälineissä tuodaan valitettavan usein esille negatiivisia puolia pakolaisten Suomeen tulosta. Puhutaan, että pakolaiset vievät suomalaisilta asunnot, työ- ja opiskelupaikat sekä levittävät vaarallisia tarttuvia tauteja. Suomalaiset uskovat tämän helposti, vaikka tiedot ovat usein tarkistamattomia, liioiteltuja tai suorastaan valheellisia.

Pakolaiset joutuvat luopumaan kotimaastaan ja aiemmasta elämästään pakon edessä. Monesti kysymys on suorastaan elämästä ja kuolemasta. Itse pakokin on hengenvaarallista. Poliittiset pakolaiset joutuvat usein kotimaassaan vainon ja kidutuksen kohteeksi, ja monille jää lopputilanteita fyysisiä ja psyykkisiä vammoja. Tai sitten pakolaiset ajaa liikkeelle yksinkertaisesti nälkä. Nälänhätää aiheuttavat kuivuus, tulvuus, ja muut luonnonmullistukset. Lisäksi syntyvyys ja väkiluvun kasvu ovat valtavia ns. kolmannessa maailmassa. Monetkaan suomalaiset eivät tule ajatelleeksi, kuinka ehdottomia ja pakollisia pakolaisuuden todelliset syyt ovat.

Suomalaisilla on lyhyt muisti. On kulunut alle 50 vuotta siitä, kun suuri joukko suomalaisia lapsia joutui pakenemaan Ruotsiin sodan takia sietämättömien olosuhteiden vuoksi. Sodalta säästynyt Ruotsi ei silloin kääntänyt meille selkäänsä. Nyt näyttää siltä, että me suomalaiset olemme kääntämässä selkäämme niille ihmisille, joiden inhimillinen hätä on suurin.

Edellä esitetyn perusteella Vallilan sosialidemokraattinen työväenyhdistys esittää SDP:n puoluekokoukselle seuraavaa:

- 1) SDP:n on vaadittava Suomeen vuosittain otettavien pakolaisten määrän nostamista niin, että viimeistään vuonna 1995 Suomeen otetaan yli 1000 pakolaista vuodessa.
- 2) Koulutukseen on vaikutettava siten, että kansainvälisyyskasvatus tulee opetusohjelmaan jo peruskoulun alasteella. Samoin vieraisiin kulttuureihin tutustuminen henkilökohtaisesti esim. opintomatoilla ja opiskelijavaihdolla on sisällytettävä oppivelvollisuuslain alaiseen koulutukseen.
- 3) Asuntotuotantoa on lisättävä nii.i, että kaikille Suomen tuleville pakolaisille kyetään tarjoamaan ihmisarvoinen asunto.
- 4) Työvoimapolitiikassa on huomioitava myös pakolaisten työllistäminen sekä heidän oikeutensa taitojaan ja mahdollista koulutustaan vastaavaan työhön.
- 5) SDP:n on vaikutettava lainsäädännöllisesti siihen, että kaikille pakolaisille järjestetään kielen ja yleissivistävää opetusta, ja että he pääsevät osalliseksi kaikista terveydenhuollon ja sosiaalisista palveluista.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous viittaa aloitteesta 19 tekemäänsä päätökseen.

Puoluekokous hyväksyy aloitteen kohdan 2. erikseen.

26. VASTUULLISEMPAAN PAKOLAISPOLITIikkaAN

Tampereen Sosialidemokraattinen Opiskelijayhdistys TASY ry:n aloite

Sodat, nälänhädät ja poliittinen ja uskonnollinen väino synnyttävät pakolaisuutta. Kotimaastaan paenneita ihmisiä arvioidaan olevan maailmassa nyt jo 15—23 miljoonaa. Pakolaisongelmat on pyritty ratkaisemaan siellä, missä ne ovat syntyneet ja ajan mukana monet ovat voineet palata koteihinsa. Aina tämä ei kuitenkaan ole mahdollista, vaan suuri joukko ihmisiä joutuu etsimään itselleen turvallisen elämän edellytyksiä kotimaansa ulkopuolelta.

Päävastuun pakolaisongelmasta ovat joutuneet kantamaan köyhimmät kehitysmaat, joilla siihen on vähiten mahdollisuuksia. Euroopassa pakolaisten määrä on näihin maihin verrattuna hyvin pieni.

Pohjoismaat ovat ottaneet vastaan kymmeniä tuhansia pakolaisia, yksistään Ruotsissa heitä on noin 100 000. Maailman vauraimpiin valtioihin lukeutuva Suomi ei ole tässä asiassa kantanut omaa vastuutaan.

Maassamme on vain noin 680 pakolaista. Yksittäiset turvapaikkaa hakevat pakolaiset joutuvat jatkuvasti kärsimään lainsäädäntömme puutteista ja torjuvista asenteistamme pakolaisia kohtaan. Niissä tapauksissa, joissa ulkomaalaisia ja pakolaisia koskevat lakimme ja asetuksemme antavat viranomaisille mahdollisuuden tulkintaan, sovelletaan säädöksiä yleisesti turvapaikan hakijoille epäedulliseen tapaan.

Mielestämme tämä tilanne on kansallinen häpeä. Asenteet muuttuvat vain asiallisen keskustelun, vieraisiin kulttuureihin tutustumisen ja oikean tiedon avulla. Suomen virallisen pakolaispolitiikan muuttamisessa on kyse poliittisesta tahdosta toimia hädänalaisten ihmisten hyväksi. Tämän vuoksi SDP:n on toimittava seuraavien asioiden puolesta:

- Suomen vuosittainen pakolaiskiintiö nostetaan vähintään tuhanteen pakolaiseen vuodessa. Mahdollisuuksiimme heidän vastaanottamiseensa on parannettava niin, että tämä on mahdollista viiden vuoden kuluessa
- passintarkastusviranomaisille on annettava täsmällisemmät ohjeet ja koulutusta maahamme pyrkivien mahdollisten pakolaisten oikeusturvan takaamiseksi. Turvapaikan anomisesta tulee olla rajanylityspaikoilla kirjalliset ohjeet yleisimmin käytetyillä kielillä
- lainsäädäntöämme muutetaan niin, että myös turvapaikka-anomuspäätöksestä on mahdollisuus valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Tällä hetkellä valittaa voi vain karkottamispäätöksestä
- pakolaisella tulee olla mahdollisuus saada itselleen oikeusavustaja, joka on läsnä kuulusteluissa.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous viittaa aloitteesta 19 tekemäänsä päätökseen.

27. ULKOMAALAISTEN OIKEUKSIA PARANNETTAVA

Tampereen Sosialidemokraattinen Opiskelijayhdistys TASY r.y:n aloite

Maailmassa, jossa kansojen väliset yhteydet ja ihmisten liikkuminen valtiorajojen yli lisääntyvät jatkuvasti, on Suomi eristäytynyt

muulta maailmalta suljetuksi syrjäseuduksi. Selkeimmin tämä ilmenee suhtautumisessamme ulkomaalaisiin. Maassamme on ulkomaalaisia noin 14 000. Se on suhteellisesti vähemmän kuin missään muussa Euroopan maassa Albaniaa lukuunottamatta.

Ulkomaalaisia koskevat käsityksemme ovat usein pelonsekaisia ja ennakkoluuloisia. Keskuudessamme elävien ulkomaalaisten oikeuksia rajoitetaan säädöksin, joista kuka tahansa suomalainen vimmastuisi, jos itse joutuisi niiden kohteeksi muualla maailmassa. Täällä asuvat ulkomaalaiset joutuvat elämään vailla sellaisia oikeuksia, joita suomalaiset pitävät itsestäänselvyyksinä ja jotka on yleismaailmallisesti hyväksytty kaikille ihmisille kuuluviksi.

Ulkomaalaiset eivät saa osallistua poliittiseen toimintaan, perustaa yhdistyksiä, järjestää mielenosoituksia tai julkaista lehtiä. Ulkomaalaisilta opiskelijoilta vaaditaan 20 000 markan talletus suomalaiselle pankkitilille ennen oleskeluluvan myöntämistä. Se on suurempi summa kuin suomalaiselle korkeakouluopiskelijalle vuosittain myönnetään koko opintotukena ja jokaisen lukukauden alussa vaadittuna huikea summa kenelle tahansa kehitysmaasta tulevalle opiskelijalle.

Nurjaa suhtautumista ulkomaalaisiin on lähdeittävä muuttamaan antamalla ihmisoikeudet kaikille maassamme asuville heidän rodustaan, kielestään tai kansallisuudestaan riippumatta. Niinpä esitämme toimimista seuraavien asioiden puolesta:

- ulkomaalaisilta opiskelijoilta vaadittava takuumaksu on nyky muodossaan poistettava. Opiskelumahdollisuus tulee perustua myönnettyyn opiskeluoikeuteen, ei varallisuuteen
- ulkomaalaisella opiskelijalla tulee olla oikeus työntekoon myös lukukausien aikana kuten muillakin opiskelijoilla
- ulkomaalaiskuraattorin tueksi on perustettava ulkomaalaisiasiain neuvottelukunta ja ulkomaalaiskuraattorin asemaa on vahvistettava
- ulkomaalaisilla tulee olla oikeus osallistua poliittiseen toimintaan, perustaa yhdistyksiä, järjestää mielenosoituksia ja julkaista lehtiä yms.
- ulkomaalaisille on annettava äänioikeus asuinkuntansa kunnallisvaaleissa
- Suomen tulee toimia aktiivisesti yhteispohjoismaisen kansalaisuuden luomiseksi.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous viittaa aloitteesta 19 tekemäänsä päätökseen.

28. SUOMI AVOIMEMPAAN PAKOLAISPOLITIIKKAAN

Kara- ja Viherkallion Sos.-dem. Kilta ry:n aloite

Suomi on ottanut vastaan pakolaisia paljon vähemmän kuin useimmat muut teollisuusmaat. Erityisen kiusallista tämä on jos vertaamme Suomen toimintaa muiden pohjoismaiden pakolaispolitiikkaan. Tästä on viime vuosina huomautettu liiankin usein.

Pohjoismaissa on noin 120.000 pakolaista, joista vain 650 Suomessa. Vuonna 1985 myönnetty luvut eri Pohjoismaissa antavat selvän kuvan kyseisen maan pakolaispolitiikan suunnasta. Ruotsi myönsi 8.500, Tanska 6.302 ja Norja 366 lupaa. Suomen osuus oli yksi (1) lupaa.

Suomessa ei ole ollut tähän saakka selvää pakolaispolitiikkaa. Näin ei saa jatkua. Meidän on kannettava osamme siitä vastuusta, joka kuuluu rikkaille maille.

Lisätty vuotuinen pakolaiskiintiö edellyttää, että kehitämme pakolaisia vastaanottavaa järjestelmää. Osavastuu voidaan antaa niille kunnille, joilla on valmiutta ottaa vastaan pakolaisia.

Edellä esitetyn johdosta Kara- ja Viherkallion Sos.dem. Kilta ry. esittää puoluekokousaloitteenaan, että

puoluekokous velvoittaa puoluetoimikunnan, eduskunta- ja mahdollisen hallitusryhmän toimimaan siten, että maamme siirtyy avoimeen pakolaispolitiikkaan.

Tämä edellyttää, että myös kunnille annetaan vastaanotto-vastuuta sekä nostetaan maamme pakolaiskiintiö 200 henkilöön vuodessa.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous viittaa aloitteesta 19 tekemäänsä päätökseen.

29. SUOMEN PAKOLAISPOLITIIKKA AVOIMEMMAKSI

Puistolalan Sos.-dem. työväenyhdistys ry:n aloite

Suomi on ottanut vastaan pakolaisia selvästi vähemmän kuin useimmat muut teollisuusmaat. Noudattamamme pakolaispolitiikka poikkeaa erityisen selvästi epäeduksemme, jos vertaamme sitä muiden pohjoismaiden noudattamaan politiikkaan. Pohjoismaissa on pitkälti yli 100 000 pakolaista ja näistä Suomessa vain n. 650.

Suomen noudattama kielteinen suhtautuminen pakolaisongelmaan ei saa jatkua. Meidän on kansakuntana kannettava osamme siitä

vastuusta, joka kuuluu rikkaille maille. Edellytykset vastaanotettavien pakolaisten määrän lisäämiselle tulee luoda nopeasti.

Edellä esitettyyn viitaten Puistolan Sos.dem. työväenyhdistys esittää, että

puoluekokous velvoittaa puoluetoimikunnan ja eduskuntaryhmän ryhtymään sellaisiin tehokkaisiin toimenpiteisiin, jotka takaavat maamme pakolaispolitiikan muuttumisen selvästi nykyistä aktiivisemmaksi ja avoimemmaksi.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous viittaa aloitteesta 19 tekemäänsä päätökseen.

30. SUOMEN PAKOLAISPOLITIikkaA MUUTETTAVA

Hakunilan Sos.-dem Nuoret r.y:n aloite

Esitämme,

että Suomen pakolaispolitiikkaa on muutettava siten, ettei rajoitteita Suomeen pääsyyn ole muiden maiden pakolaisilla. Samalla Suomen on taattava pakolaisille koulutus Suomen oloista, oman maansa ja kansainvälisestä tilanteesta omalla kielellään. Suomen on tuettava ulkomaalaisten omaa kulttuuria Suomessa, ja sitä on tehtävä tunnetuksi myös suomalaisten keskuudessa.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous viittaa aloitteesta 19 tekemäänsä päätökseen.

LAKI- JA HALLINTO- ALOITTEET

31. TALOUDELLISET, SOSIAALISET JA SIVISTYKSELLISET PERUSOIKEUDET PERUSTUSLAKIIN

Opiskelijoiden Sosialidemokraattinen Yhdistys r.y:n aloite

Suomen perusoikeusjärjestelmä perustuu perinteiselle porvarilliselle vapausoikeuskäsitykselle. Omaisuuden suojaa on tulkittu siten, että se kattaa varsinaisen omaisuuden lisäksi myös taloudelliset intressit ja hypoteettiset etuudet. Tämä on johtanut siihen, että yhteiskunnan kehittäminen tasa-arvoisempaan suuntaan on voitu estää.

Suomi on ratifioinut Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen taloudellisten, sivistyksellisten ja sosiaalisten oikeuksien toteuttamiseksi. Näitä perusoikeuksia ei ole kuitenkaan maassamme riittäväällä tavalla toteutettu. Hallitusmuodon säännös työvoiman suojelusta on jäänyt kuolleeksi kirjaimeksi.

Tämän vuoksi Opiskelijoiden Sosialidemokraattinen Yhdistys esittää puoluekokoukselle, että se velvoittaa puoluejohtajien ja kansanedustajien

sosialidemokraattiset ministerit ja kansanedustajat toimimaan siten, että

1. YK:n yleissopimuksen mukaiset taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset perusoikeudet kirjataan Suomen perustuslakiin perinteisten vapausoikeuksien rinnalle velvoittavina säännöksinä.
2. Hallitusmuodon omaisuudensuojasäännöksiä selitetään tulkittavaksi näistä perusoikeuksista käsin siten, että omaisuuden perustuslainsuoja ei ulotu oikeushenkilöihin eikä yksityisten kansalaisten hypoteettisiin taloudellisiin intresseihin.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä perusoikeuksia koskevilta osin puoluekokous hyväksyy aloitteen.

Muilta osin puoluekokous toteaa, että hallitusmuodon omaisuudensuojasäädöksen poistaminen oikeushenkilöiltä ei ole mahdollista perustuslain tulkintaa muuttamalla, vaan se edellyttää perustuslain muuttamista.

Puoluekokous viittaa esitykseen puolueen uudeksi periaateohjelmaksi.

32. SDP:N TOIMITETTAVA KANSALAI SOPAS

Hakunilan Sos.-dem. Nuoret r.y:n aloite

Esitämme,

että SDP toimittaa pikaisesti oppaan, missä selvitetään Suomen kansalaisten oikeudet ja velvollisuudet lain edessä. Usein ihmisillä on ongelmia asumistuen, sosiaaliturvan, oikeudenkäyntien, liikennetapaturmien jne. selvittämisessä, sillä lain tuntemus, tai edes tieto siitä mistä tietoa saa halvalla, nopeasti ja luotettavasti on pieni. Näin ollen ne, joilla on rahaa ja valtaa, heillä on myös tätä tietoa, voivat myös valtaansa kasvattaa, ja näin yhteiskunnalliset eriarvoisuudet kasvavat.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous hyväksyy aloitteessa esitetyn näkemyksen siitä, että kansalaisten tietoa oikeuksistaan ja velvolli-

suuksistaan tulee lisätä. SDP on kuitenkin perusolemukseltaan poliittinen liike yhteiskunnan uudistamiseksi, joten sen ei tule ottaa hoidettavakseen julkiselle vallalle kuuluvia tehtäviä.

Puoluekokous edellyttää, että SDP edistää kansalaisten oikeuksia ja velvollisuuksia koskevan tiedon lisääntymistä työskentelemällä julkisen vallan järjestämän koulutuksen ja tiedotustoiminnan kehittämiseksi.

33. OIKEUSHENKILÖ JOKA LAITOKSEEN

Hakunilan Sos.-dem. Nuoret r.y:n aloite

Esitämme,

että jokaiseen Suomen laitokseen, ja erityisesti niihin, joissa on oltava jatkuvasti, on saatava asukkaiden, opiskelijoiden, vankien tms. etuja puolustava oikeusasiahenkilö, joka valvoo usein puolustuskyvyttömiä (kuten vanhainkodeissa) ihmisten ihmisoikeuksia ja laillisia oikeuksia Suomen kansalaisina.

Tällaiset virat ovat yhtä tärkeitä ellei peräti tärkeämpiäkin kuin yksikään perushoitajan viroista.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokouksen mielestä kansalaisten oikeusturva on kansanvaltaisen yhteiskunnan tärkeä peruspilari.

Jos laitoksessa olevan kansalaisen oikeusturvaa loukataan, hänellä on normaalin oikeudenkäyntimenettelyn lisäksi mahdollisuus tehdä kantelu oikeuskanslerille tai eduskunnan oikeusasiamiehelle. Kun hallinto pääsääntöisesti toimii lainmukaisesti ja säädösten vastainen menettely on poikkeusilmiö, puoluekokous pitää nykyisenkaltaistaoikeusturvajärjestelmää aloitteessa esitettyä tarkoituksenmukaisempana ja hylkää aloitteen.

34. SUOJELUPOLIISIN LAKKAUTTAMINEN

Hakunilan Sos.-dem. Nuoret r.y:n aloite

Esitämme,

että Suomen suojelupoliisi on lakkautettava, sillä se että rauhankulkueisiin osallistujia ja ay-liikkeessä toimivia sekä muuten radikaaleja ihmisiä kortistoidaan, heidän puhelimia

kuunnellaan, heitä valokuvataan, heitä tarkkaillaan on mie-
lestämme ihmisarvoa loukkaavaa.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi
seuraavaa:

Puoluekokous toteaa, että suojelupoliisin tehtävänä on eh-
käistä maamme ulkoista turvallisuutta vaarantavat uhat. Sen
toiminnan parlamentaarisella valvonnalla tulee varmistaa
laillisuuden ja puolueettomuuden noudattaminen sekä kan-
salaisvapauksien kunnioittaminen.

Puoluekokouksen mielestä aloite ei anna aihetta toi-
menpiteisiin.

35. HENKILÖREKISTERILAINSÄÄDÄNTÖ

Utran Työväenyhdistys r.y:n aloite

Suomen kansalaisen henkilö- ja luottotiedot on kehittyneessä yh-
teiskunnassamme rekisteröity kymmeniin tietokoneisiin. Kuiten-
kaan ei yksikään tavallinen kansalainen pääse tarkistamaan itseään
koskevia tietoja. Yksinkertaisesti siitä syystä, ettei hän tiedä missä
ja mihin on tiedot kasattu ja toiseksi tässä maassa ei ole sellaista
henkilörekisterilakia, joka pakottaisi kaikkia niitä tahoja, jotka tieto-
ja ovat joutuneet kasaamaan antamaan niitä maksutta tarkistetta-
viksi. Eikä myöskään ole sellaista vahingonkorvauslakia, joka vel-
voittaisi asianomaisen tiedostojen pitäjän maksamaan aiheutta-
mastaan tahattomasta tai tahallista vahingosta välillisen ja välit-
tömän korvauksen. Edellä olevaan viitaten esitämme, että

puoluekokous velvoittaisi eduskuntaryhmän, ja kaikki ne ta-
hot, jotka lain säädäntöön vaikuttavat toimimaan niin, että

1. tähän maahan saataisiin sellainen henkilörekisterilain-
säädäntö, jossa ei ihminen tahattomasti joudu kärsimään
ja ettei henkilötiedot ole kaikkien käytettävissä esim.
mustien listojen laatijoilla. Lisäksi perusoikeuksiin kuulu-
vat kansalaisten luottoasiat pitää olla vain asianosaisten
tiedossa.
2. Henkilörekisterilainsäädännössä on oltava vahingonkor-
vaus- ja rankaisupykälä. Pienin korvaus Luottokontrolli
Oy:ltä ja muilta vastaavilta laitoksilta tahattoman tai tahal-
lisen virheen tapahduttua olisi 100 000 mk/tapaus.
- 2.1. Lainavelyöite, että kaikissa pankkilaitoksissa, kaupan-
ketjuissa ja niissä laitoksissa/liikkeissä joissa luotto-
tietoja käsitellään olisi yleisön vapaasti saatavissa ky-

selylomakkeita, joilla jokainen kansalainen pystyy maksutta tarkistamaan omat luottotietonsa.

2.2. Lainamääräys, että jokaiselle luottokieltoon asetetulle henkilölle on annettava aina ennakkoilmoitus ennen luottokieltoon asettamista, jolloin kansalainen itse pystyy kontrolloimaan onko luottotieto aiheeton vai aiheellinen.

2.3. Lain sisältö niin tiukaksi, ettei ole mahdollista tapahtua inhimillisiä tai tahallisia virheitä luottotietojen hoidossa.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous edellyttää, että SDP edistää sellaisen henkilörekisterilainsäädännön syntymistä, jossa kansalaisilla on oikeus tarkistaa itseään koskevat tiedot ja jossa väärin luotto- ym. tietojen levittäminen olisi rangaistava ja vahingonkorvausvelvollisuuden alainen teko.

36. VAALIJÄRJESTELMÄN MUUTTAMINEN

Seinäjoen Rautatieläisten Sos.-dem. Kerho r.y:n aloite

Nykyinen henkilökohtainen vaalijärjestelmä pitää sisällään monia kielteisiä piirteitä.

Äänestäjä kokee tekevänsä vain henkilökohtaisia ratkaisuja, eikä ottavansa kantaa eri puolueiden esittämiin tavoitteisiin.

Yksilöiden keskeinen kilpailu antaa ulospäin kuvan valtapelistä, jota joukkotiedotuksen on helppo ruokkia.

Vaalirahoitus herättää epäluuloa ja jossain määrin jopa tiettyjä si-donnaisuuksia.

Seinäjoen Sos.-dem. kerho esittääkin puoluekokoukselle,

että SDP pyrkii kehittämään vaalijärjestelmää pitkälistajärjestelmän suuntaan.

37. VAALIJÄRJESTELMÄN MUUTTAMINEN

Suur-Helsingin Sosialistiseura r.y:n aloite

Yhdistyksemme on jo muutamissa vaaleissa seurannut esimerkiksi Helsingin Piirissä kiihkeänä käynnissä ollutta vaalityöryhmien työtä.

Asiassa ei voi tulla kuin yhteen johtopäätökseen; vaalityöryhmät ovat selvää rinnakkaistoimintaa, joka oleellisesti häiritsee varsinesten puoluejärjestöjen työtä.

Puoluetoimikunta on kesällä 1986 hyväksynyt vaalityörymiä koskevan kannanoton, joka lyhyesti tarkoittaa sitä, että kun vaalityöryhmille ei mitään voi, niin annetaan niiden toimia.

Kaiken lisäksi puoluetoimikunta oudosti perustelee, että vaalityöryhmien kautta täysin ulkopuoliset pääsevät vaikuttamaan puoleen politiikkaan. Näin puolueen jäsenyyttä ei enää pidetä välttämättömänä puolueen sisällä vaikuttamisen perusteena.

Asiaan on syytä uudelleen paneutua todella vakavasti puolueen piirissä.

Yhdistyksemme mielestä voi hyvinkin asettaa kysymyksen, onko perinteisillä puolueyhdistyksillä enää mitään merkitystä nykymentössä.

Nykyinen asetelma ei voi kauan jatkua täysin mädättämättä perinteistä järjestäytymismuotoa, puolueosastoa.

Henkilösidonnaisten vaalityöryhmien tarve on syntynyt vaalijärjestelmästäme; yhden miehen vaaliliitoista.

Tällaiseen järjestelmään siirryttäessä siitä esitettiin jo silloin vakavia epäilyjä. Kaukonäköisimmät arvasivat sen korostavan ehdokkaita porvarilliseen tapaan yksilöinä eikä — kuten vasemmistossa ajatellaan — joukkoliikkeiden eturivin jäsenenä ja edustajina.

Kun yhden miehen vaalilistojen jatkuva käyttö näyttää tulevaisuudessa synnyttävän tavallisten puolueiden oheen erityiset vaalipuolueet ja puolueosastojen rinnalle henkilöyhdistykset on niitä periaatteellisista syistä jatkuvasti vastustettava.

Tästä syystä puoluekokous velvoittaa sosialidemokraattista eduskuntaryhmää jatkuvasti tekemään aloitteita ns. pitkien listojen ottamisesta käyttöön valtiollisissa vaaleissa.

38. VAALIJÄRJESTELMÄN MUUTTAMINEN

Lahden Läntinen Sos.-dem. Yhdistys r.y:n aloite

Kun politiikanteon henkilökeskeisyys vahvistuu jatkuvasti lähinnä tiedotusvälineiden vaikutuksesta, vaalijärjestelmän kehittäminen demokratiaa vahvistavaan suuntaan käy entistä tärkeämmäksi.

Naapuriimme Ruotsiin verrattessa koko poliittinen kulttuurimme näyttää vakavasti kärsivän vaalijärjestelmästä, joka pakottaa ehdokkaat niin valtiollisissa kuin kunnallisvaaleissakin kamppailemaan ensisijassa omia puoluetovereitaan vastaan. Kielteisten vaikutusten luettelo muodostuu painavaksi:

- vaalitaistelussa valitsijoille tarjotaan ensisijassa kasvoja ja iskulauseita, ei yhteiskunnallisia näkemyksiä tai ohjelmia,
- kun poliittisilla ohjelmilla ei ole sanottavaa merkitystä vaalikampanjassa, niiden laatiminen jää yhä sattumanvaraisemmaksi. Samalla menetetään tärkein mahdollisuus puolueväen innostamiseksi pohtimaan poliittista toimintalinjaa ja toiminnan kokonaisuutta,,
- vaalikampanjasta, jonka pitäisi yhdistää puolueen voimat yhteisten vaatimusten taakse, tulee keskinäistä kyräilyä, josta innostuvat vain ne, joilla on jotain henkilökohtaista etua saavutettavanaan,
- kun ohjelmat jäävät taustalle vaalikampanjassa, ne eivät myöskään ohjaa poliittista toimintaa vaalien jälkeen, vaan jäävät arkistoihin. Tällöin poliittinen toiminta muodostuu ennalta-arvaamattomaksi ja linjattomaksi,
- henkilökeskeinen poliittinen toiminta ei vedä puoleensa kansalaisia, jotka ovat kiinnostuneet aatteellisesta työstä. Tästä seuraa puoluejärjestelmän vähittäinen rappeutuminen ja yhteiskunnan kyvykkäimpien voimien hakeutuminen käyttämään ns. epäpoliittisia vaikutuskanavia,
- henkilökeskeinen poliittinen toiminta antaa valitsijalle vääristyneen kuvan demokratian toiminnasta: sen tulkitaan olevan henkilöiden välistä peliä, jossa mielipiteillä ja näkemyksillä on vain pelikortin arvo. Seurauksena on politiikan ja politiikkojen vähätely ja halveksunta, demokratian rappio.

Kehityksen merkit ovat selvät ja näkyvät pahimmillaan politiikanteon perustasolla, kunnissa. Huolenpito demokratiamme toimivuudesta kuuluu jokaiselle kansanvallan perusarvona sisäistäneelle puolueelle. Siksi uskomme, että asiassa on mahdollista löytää yhteisymmärrystä. Sos.dem. puolue on kautta historiamme ollut demokratiamme valppain vartija. Siksi aloitteenteko tässä asiassa kuuluu SDP:lle.

Edellä olevan perusteella Lahden läntinen sos.dem. yhdistys esittää,

että SDP tekisi aloitteen muille puolueille vaalijärjestelmämme uudistamiseksi ns. pitkiin ehdokaslistoihin perustuvaksi tai muuten siten, että eri yhteiskuntapoliittiset näkemykset muodostuisivat vaalien keskeiseksi valintoihin vaikuttavaksi perusteeksi.

Puoluetoimikunnan lausunto aloitteisiin 36, 37 ja 38

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous toteaa, että henkilökeskeisessä vaalijärjestelmässä samoin kuin ns. pitkälistajärjestelmässäkin

on omat etunsa ja haittansa. Nykyisen järjestelmän merkittävimmät haittapuolet ovat henkilökysymysten korostuminen asia- ja linjakysymysten kustannuksella sekä se, että ehdokaiden taloudellinen asema vaikuttaa heidän vaalime-
neistyksensä. Tämän vuoksi SDP on perinteisesti ollut pitkälistajärjestelmän kannalla.

Nykyisen vaalijärjestelmän etuna taas on mm. ehdokkaiden henkilökohtainen kontakti valitsijoihin. Demokratian kannalta on myös tärkeää, että valitsijat pääsevät vaikuttamaan sekä vaaliliitosta valittavien ehdokkaiden lukumäärään että siihen, ketkä henkilöt vaaliliitosta tulevat valituiksi.

Puoluekokous korostaa, että vaalijärjestelmää koskevat uudistukset edellyttävät huolellista valmistelua ja laajaa selvitystä päätöksenteon tueksi.

Puoluekokous velvoittaa puolueoimikunnan selvittämään mahdollisuudet vaalijärjestelmän uudistamiseen siten, että nykyisen vaalijärjestelmän epäkohtia voitaisiin poistaa.

39. ÄÄNESTYSALUEIDEN KOKO

Seinäjoen Sos.-dem. Kerho r.y:n aloite

Pienissä kunnissa monet äänestysalueet ovat äänioikeutettujen osalta niin pieniä, että äänestysalaisuuden säilyminen on kyseenalaista.

Tämä lisää henkistä painostusta.

Jos vaalitulokset yhdenkin äänen osalta poikkeavat edellisestä äänestyksestä, alkaa selvitys, kuka on tämä poikkeava?

Jos on käynyt ennakoöäänestyksessä, alkaa selvitys, miksi?

Jottaäänestysalaisuus säilyisi, esittää Seinäjoen Sos.-dem. Kerho, että

vaalilainsäädäntöön otettaisiin selvä määräys siitä, minkä kokoisia vähintään äänioikeutettujen osalta äänestysalueiden tulee olla.

Puolueoimikunnan lausunto:

Puolueoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous toteaa, että vaalijärjestelmän on kaikissa olosuhteissa taattava vaalisalaisuuden säilyminen. Siihen ei kuitenkaan välttämättä tarvita vaalilainsäädännön muuttamista. Esimerkiksi kevään 1987 eduskuntavaaleissa tähän ta-

voitteeseen päästiin siten, että pienten äänestysalueiden vaaliliput laskettiin yhdistettyinä vaalipiiriin keskusvaalilautakunnassa.

Puoluekokous velvoittaa puolueitoimikunnan ja eduskuntaryhmän toimimaan siten, että vaalisalaisuuden säilyminen turvataan.

40. RIKOSLAIN UUDISTAMINEN NUORTEN RIKOKSENTEKIJÄIN OSALTA

Etelä-Sipoon Sosialidemokraatit r.y:n jäsenen Sirkka Leskisen aloite

Rikoslain uudistus etenee hitaasti. Vanhentuneen rikoslain epäkohdat ovat räikeimmät lapsia ja nuoria koskevan lainsäädännön osalta. Nykyinen laki ja asetus nuorista rikoksentekijöistä ovat vuosilta 1940 ja 1942.

Suurin ongelma nykyisessä rangaistuskäytännössä on ehdollisten vankeustuomioiden kasaantuminen. Vuonna 1984 keskiverto nuori lainrikkoja istui vankilassa lähes kaksi vuotta. Kuitenkin yleinen käsitys ja kokemus on, että vankilatuomio ei paranna nuorta. Muitten Pohjoismaitten tapaan Suomessakin tulisi luopua vapausrangaistuksista. Itsenäisiä vaihtoehtoja vankilatuomioille on otettu käyttöön muissa maissa. Aresti, yhdyskuntapalvelu, sovittelu, elämänohjaus ym. ovat nuoria auttavia ja kasvattavia rangaistusmuotoja tai rangaistuksen vaihtoehtoja.

Suomessa syyttämättä ja tuomitsematta jättäminen on vähäistä. Edes lain suomia mahdollisuuksia ei käytetä nuorten lainrikkojen kohdalla.

Edellä olevan perusteella esitän,

että puoluekokous antaa puolueitoimikunnalle ja puolueen eduskuntaryhmälle tehtäväksi vaikuttaa aktiivisesti siten, että laki nuorista rikoksentekijöistä pikaisesti uudistetaan erilisuuksiksi odottamatta koko rikoslain uudistusesitystä.

Samalla tulee huolehtia, että lain muuttuessa on riittävästi henkilökuntaa ja muita resursseja nuorten lainrikkojen huoltoon ja kasvatukseen.

Puolueitoimikunnan lausunto:

Puolueitoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous hyväksyy aloitteen.

41. RANGAISTUS TALOUSRIKOKSISTA HETI

Palosaaren Sosialidemokraattinen Työväenyhdistys r.y:n aloite

Palosaaren Sosialidemokraattinen Työväenyhdistys esittää,

että talousrikoksista rangaistus välittömästi, koska se kohdistuu aina yhteiskuntaa vastaan. Rangaistus rikoksen suuruuden mukaan. Ei armahdusta edes presidentiltä.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous hyväksyy aloitteessa esitetyn mielipiteen siitä, että talousrikosten rangaistus tulee määrätä rikoksen suuruuden mukaan. Rangaistuksen välitön tuomitseminen ja armahdusoikeuden kieltäminen olisi puoluekokouksen mielestä demokraattisen yhteiskunnan oikeusturvaperiaatteiden vastaista. Tästä syystä aloite ei anna aihetta toimenpiteisiin.

42. OMAISUUDEN VIENTI ULKOMAILLE

Palosaaren Sosialidemokraattinen Työväenyhdistys r.y:n aloite

Palosaaren Sosialidemokraattinen Työväenyhdistys esittää,

että omaisuuden ja rahojen vienti ulkomaille rajoitetaan 50.000 mk:n/v.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokouksen mielestä pääomasijoituksia ulkomaille tulee säädellä silloin, kun kansantalouden kokonaisuus niin vaatii. Aloitteessa esitetyn kiinteän markkamäärän määräämistä puoluekokous ei pidä tarkoituksenmukaisena ja toteaa, että aloite ei anna aihetta toimenpiteisiin.

43. VALTIOVARAINMINISTERIÖN HAJASIJOITUSTOIMISTON LAKKAUTTAMINEN

Valtion Viran- ja Toimenhaltijain Helsingin Sosialidemokraattinen Yhdistys r.y:n aloite

Valtiovarainministeriön järjestelyosastossa on tällä hetkellä erityi-

nen hajasijoitustoimisto, jonka keskeisenä tehtävänä on ollut valtion keskusvirastojen ja laitosten hajasijoittaminen. Keskeisenä ideojana toimistoa perustettaessa oli keskustapuolue, jonka tavoitteena on ollut kustannuksista ja valtion hallinnon toimivuudesta riippumatta sijoittaa valtion yksiköitä aluepoliittisin perustein ympäri maata.

Hajasijoituspoliittiset esitykset ovat aiheuttaneet jatkuvasti vaikeuksia sijoitusuhan alla toimiville virastoille ja laitoksille. Tämä tuli hyvin konkreettisesti esille mm. vuoden 1986 valtion tulo- ja menoarvion valmistelun yhteydessä Metsäntutkimuslaitoksen osalta. Tilanteen epävarmuuden ja erilaisten lähetystö- ja asiakirjatoimipiteiden vuoksi koko laitoksen toiminta häiriintyi voimakkaasti ja työntekijäkunnan työmotivaatio vaikeutui. Yleisesti voidaan todeta, että prosessi tätä kautta aiheutti valtiolle erittäin paljon ylimääräisiä kustannuksia.

Kokonaisuudessaan voidaan hajasijoitusidean katsoa jo menettäneen perusteensa. Kiistattomasti voidaan osoittaa, että hallinnon hajauttamisella siirtämällä keskusyksiköjä syrjäseuduille ja maakunnallisiin keskuksiin ei voida saavuttaa mitään toiminnallista tai taloudellista hyötyä. Tilanne on päinvastainen, koska välittömien henkilökohtaisten kontaktien luominen ja ylläpitäminen ministeriöihin, muihin keskusyksiköihin ja etujärjestöihin ym. on välttämätön nykyaikaisen hallinnon hoitamisen ja toimivuuden sekä kehittämisen kannalta. Siirtotilanne aiheuttaa vain suuria investointi- ja matkustus- sekä tiedonvälityskustannuksia. Aluehallinnon tarpeet on hoidettavissa siirtämällä päätöksenteko piirihallintoon keskus- hallinnon "luonnollisen poistuman", uusien virkojen sijoittelun ja piirihallinnon muun valistamisen myötä.

Eräänä tärkeänä osa-alueena on hajasijoittamisesta puhuttaessa otettava huomioon myös ihmisten eli henkilöstön asema. Keskustapuolue ei tunnu piittaavan tästä puolesta asiassa lainkaan. Keskusyksiköiden henkilöstön aviopolisot ovat lähes aina myös työssä, lapset opiskelevat jne. Jos henkilöt joutuvat pakon edessä muuttamaan työpaikan perässä pääkaupunkiseudulta esim. ruotsinkielisissä perheissä, opiskeluasuntojen hankkimisessa ja sitä kautta kohtuuttomien lisäkustannusten aikaansaamista, työttömyyden aikaansaamista aviopuolisoiille maan pahimmimmilla työttömyysalueilla, pinto-ongelmia jne. On huomattava tässä yhteydessä, että hajasijoittamisia on perusteltu pääkaupunkiseudun asunto- yms. erityisongelmilla. Perustelu on kuitenkin valheellinen, koska ei valtion työntekijäkunnalla ole näitä erityisongelmia, eivätkä ne ole olleet niitä myöskään aiheuttamassa.

Edellä esitetyn perusteella Valtion Viran- ja Toimenhaltijain Helsingin Sos.dem. yhdistys ry. esittää,

että hajasijoitusajattelusta luovutaan ja että valtiovarainministeriön järjestelyosaston hajasijoitustoimisto lakkautetaan. Toimisto voisi jatkaa kansantalouden kannalta todella tärkeässä tehtävässä valtion aputoimistona, jollaisena se on osin hajasijoitustoiminnan vähäisyyden vuoksi toiminutkin.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous katsoo, että kokonaisten laitosten ja virastojen hajasijoittamisen sijasta tulisi lisää tehtäviä siirtää keskushallinnolta väliportaalle. Tämä etenemistie on hallinnollisesti perusteltu ja lisää eri alueiden omaa päätösvaltaa.

44. OPISKELIJOIDEN KOTIPAIKAN MUUTTAMINEN

Opiskelijoiden Sosialidemokraattinen Yhdistys ry:n aloite

Kansalaisten kotipaikasta säädetään väestökirjalaissa, joka on vuodelta 1969. Lain mukaan henkilöllä on kotipaikka siinä kunnassa, jossa hänellä on varsinainen asunto ja koti. Jos henkilöllä on asunto useammassa kunnassa, pidetään kotipaikkana sitä kuntaa, jossa hänellä on yhteinen koti aviopuolisonsa ja lastensa kanssa, tai jos henkilö ei ole naimisissa, on kotipaikka siinä kunnassa, jossa hän pääasiallisesti oleskelee.

Kotipaikan muuttumisesta säädetään erikseen 10 §:ssä. Kotipaikka ei muutu, kun henkilö on tilapäisesti poissa kotipaikkakunnaltaan. Tilapäisenä pidetään mm. opiskelun, eduskunnan tai valtioneuvoston jäsenyyden takia aiheutuvaa poissaoloa kotipaikkakunnalta. Lyhytaikainen työsuhte toisella paikkakunnalla ei myöskään ole peruste kotipaikan vaihtamiseen.

Nykyinen laki asettaa opiskelijat toisen luokan kansalaisten asemaan. Opiskelu kestää usein vuosikausia, mutta kotipaikkaa ei voi vaihtaa. Opiskelijat tuovat rahaa opiskelupaikkakunnalle, mutta eivät kuitenkaan saa aina käyttää kunnan palveluja eivätkä osallistua kunnalliseen päätöksentekoon.

Hallitusmuodon 9 §:n mukaan Suomen kansalaisilla on oikeus vapaasti valita asuinpaikkakuntansa. Sen vuoksi Opiskelijoiden Sos.-dem. yhdistys esittää, että SDP ottaa tavoitteekseen muuttaa väestökirjalakia siten, että lain 10 §:ään lisätään seuraava kappale:

Tilapäisenä poissaolona kotipaikkakunnalta ei pidetä yli vuoden kestävästä opiskelusta. Opiskelijalla on tällöin halutessaan oikeus ilmoittaa kotipaikkakuntansa muuttuneen opiskelupaikkakunnalle.

45. OPISKELIJOIDEN KOTIPAIKAN MUUTTAMINEN

Tampereen Sosialidemokraattinen Opiskelijayhdistys TASY ry:n aloite

Kansalaisten kotipaikasta säädetään väestökirjalaissa, joka on vuodelta 1969. Väestökirjalain 9§:n mukaan henkilöllä on kotipaikka sii-

nä kunnassa, jossa hänellä on varsinainen asunto ja koti. Jos henkilöllä on asunto useammassa kunnassa, kotipaikkana pidetään sitä kuntaa, jossa hänellä on yhteinen koti aviopuolisonsa ja lastensa kanssa, tai jos henkilö ei ole naimisissa, on kotipaikka siinä kunnassa, jossa hän pääasiallisesti oleskelee.

Kotipaikan muuttumisesta säädetään erikseen 10 §:ssä. Sen mukaan kotipaikka ei muutu, kun henkilö on tilapäisesti poissa kotipaikkakunnaltaan. Tilapäisenä pidetään mm. opiskelun, edus-

Koska laissa hyvin yksiselitteisesti mainitaan opiskelu tilapäisenä oleskeluna, on ainoa mahdollisuus muuttaa lakia. Esitämme, että SDP ottaa tavoitteekseen lisätä väestökirjalain 10:teen pykälään seuraava kappale:

Tilapäisenä poissaolona kotipaikkakunnalta ei pidetä yli vuoden kestävää opiskelua. Opiskelijalla on tällöin halutessaan oikeus ilmoittaa kotipaikkansa muuttuneen opiskelupaikkakunnalle.

Nykyisin opiskelijat tuovat rahaa opiskelupaikkakunnalle, mutta eivät kuitenkaan saa aina käyttää hyväkseen kunnan palveluja, eivät-kä saa osallistua kunnalliseen päätöksentekoon. Väestökirjalaki tulisi muuttaa Hallitusmuodon 9 §:n sisältöä vastaavaksi. Kyseisessä pykälässä todetaan, että Suomen kansalaisilla on oikeus vapaasti valita asuinpaikkansa.

Puoluetoimikunnan lausunto aloitteisiin 44 ja 45:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous suhtautuu myönteisesti opiskelijoiden mahdollisuuteen valita myös opiskelupaikkakunta kotipaikkakunnakseen. Samalla on kuitenkin turvattava opiskelupaikkakuntien mahdollisuudet tarpeellisten palvelujen antamiseen opiskelijoille.

46. ILMA-ASEIDEN HANKINNAN SAATTAMINEN LUVANVARAISEKSI

Seinäjoen Rautatieläisten Sos.-dem. yhdistys r.y:n aloite

Lähes päivittäin saamme lukea lehdistä vakavistakin onnettomuuksista, jotka ovat aiheutuneet ilma-aseiden varomattomasta käytöstä.

Lisäksi tuhannet jopa rauhoitetut eläimet suurista pieniin saavat kärsiä ajattelemattomien ihmisten 'leikeistä.' Nykyisellään jokainen 15 vuotta täyttänyt voi hankkia itselleen tai muulle henkilölle vapaasti ilma-aseen urheilu-, rauta- tai lähes mistä muusta kaupasta tahansa.

Edelläolevaan viitaten Seinäjoen Rautatieläisten Sos.dem. yhdistys ry. esittää puoluekokousaloitteenaan,

että puoluekokous velvoittaa puoluejohdon ryhtymään toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi siten että myös ilma-aseiden hankinta saatetaan luvanvaraiseksi.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous toteaa, että yhdistys on aloitteessaan puutunut vakavaan ongelmaan. Mahdollisuudet vaikuttaa riskikäyttäytymiseen erilaisia asioita kieltämällä tai saattamalla ne luvanvaraisiksi, ovat kuitenkin rajalliset. Yhteiskunnassa on jo nyt sellaisia kieltoja ja määräyksiä, joiden noudattamista ei käytännössä kyetä tehokkaasti valvomaan.

Puoluekokous katsoo, että aloitteessa tavoiteltuun, sinänsä oikeaan päämäärään ei päästä aloitteessa esitetyin keinoin ja toteaa, että aloite ei anna aihetta toimenpiteisiin.

47. PASSIN SAATAVUUS

Hakunilan Sos.-dem. Nuoret ry:n aloite

Esitämme, että Suomen kansalaisten passin saatavuutta helpotetaan, jottei esimerkiksi niiden, joilla on lykkäystä varusmiespalveluksesta tarvitse maksaa parin viikon passista huikeita summia — vuoden passin hinta 70 mk! Passien hinta on laskettava ja sen voimassaoloaika on saatettava kaikille kymmeneen vuoteen.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous velvoittaa SDP:n toimimaan sen puolesta, että passien voimassaolossäännöksiä ja hintaa muutetaan joustavammiksi.

48. ARKIPYHÄT VUONNA 1992

Isonkyrön Työväenyhdistys ry:n aloite

Arkipyhät loppiainen ja helatorstai siirtyy kirkollisille paikoilleen vuonna 1992 ellei toisin päätetä. Presidentti Koivisto teki omalta kohdaltaan näin 1986 alussa. Kirkolliskokouksen ja eduskunnan päätös olisi ollut että lakimuutos olisi tullut voimaan 1987. Kirkko-

pyhien siirtäminen nykyisestä käytännöstä entisille paikoilleen kalenterissa, on jälleen yksi pyrkimys horjuttaa työmarkkinoilla sovit-
tuja ratkaisuja. Kirkkolain muutokset jotka eduskunta hyväksyi oli-
vat puhtaasti kirkolliset. Kirkko ja kirkolliskokous eivät aikoinaan
voimallisesti vastustaneet nykyistä järjestelmää kun siihen siirryttiin.
Työpaikoilla palaaminen vanhaan käytäntöön tietää paljon vai-
keuksia. Tulee olemaan "sisääntekoja" lauantaitöitä, tuotannollisia
seisokkeja ja lastenhoito ongelmia. Olisi ollut tärkeää pitää arkipy-
hät nykyisillä paikoillaan, kun kerrankin työnantajien ja työmiehen
intressit sopii yhteen.

Yhdistyksemme esittääkin,

että puoluekokous ottaa selkeän kannan ettei vuoden 1992
alusta voimaan astuva kirkkolain muutos toteudu niin, että
loppiainen ja helatorstai siirtyy raamatullisille paikoilleen,
vaan puoluekokous velvoittaa SDP:n eduskuntaryhmän toimi-
maan niin, että on uusi lakiesitys, jossa arkipyhät pidetään
nykyisillä paikoillaan.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi
seuraavaa:

Puoluekokous toteaa, että vuoden 1992 alusta tapahtuva ar-
kipyhien siirtäminen entisille paikoilleen aiheuttaa ongelmia
työmarkkinoilla.

Puoluekokous velvoittaa eduskuntaryhmän ammattiyhdis-
tysliikettä kuultuaan päättämään mahdollisista toimen-
piteistä.

49. LAKI PÄÄKAUPUNKISEUDUN LIIKENTEEN JÄRJESTÄMISESTÄ

Kivenlahden Sosialidemokraatit ry:n aloite

Pääkaupunkiseudun liikenneongelmat ovat maassamme ainutlaa-
tuisia ja vaativat siksi erikoista huomiota. Viimeisten 10—15 vuoden
aikana kehitys on lähtenyt kulkemaan oikeaan suuntaan. Sosialide-
mokraatit ovat olleet tässä kehityksessä avainasemassa asettaes-
saan konkreettisia tavoitteita uudistustyölle.

Lahden puoluekokous päätti Kivenlahden Sosialidemokraattien
aloitteesta (aloite nro 123) mm.,

- että puoluekokous päätti antaa puoluetoimikunnalle teh-
täväksi toimenpiteet, joilla pääkaupunkiseudulle ja myös
muille suurille kaupunkiseuduille saataisiin aikaan yhte-
näinen joukkoliikenteen hoito-organisaatio ja koko seu-
dulla kelpaava matkalippu.

Tätä aloitetta kirjoitettaessa voidaan todeta, että seutulippuliikenne on astunut pääkaupunkiseudulla voimaan 1.6.1986. Uudistus on otettu hyvin vastaan. Nyt tarvitaan uusia konkreettisia tavoitteita.

Pääkaupunkiseudulla on säädettävä laki liikenteen järjestämisestä ja eduskunnan on hyväksyttävä tuleviin valtion talousarvioihin tähän tarvittavat määrärahat.

Liikenteen järjestämislain tulisi sisältää periaatteet pääkaupunkiseudun raideliikenneväylästä kehittämisestä. Helsingin metroa tulisi jatkaa länteen, johon sen olisi oltava toimintakunnossa vuosituhannen vaihteeseen tultaessa. Metroa tulisi laajentaa myös Kampista pohjoiseen esim. rengasmetrona. Valtion tulisi osallistua tunnustavasti tällaisen raideliikenneverkon rakentamiskustannuksiin, vähintään 50 %:lla.

Valtion rahoitus on perusteltua kahdesta toisistaan riippumattomasta syystä:

- (1) Valtio kerää tieliikenteeltä merkittävät tulot ilman, että se palauttaa näitä varoja nyt tai edes nähtävissä olevassa tulevaisuudessa riittävästi suurten kaupunkiseutujen liikenteeseen.
- (2) Valtio hyötyy alennetuista joukkoliikenteen tariffeista merkittävästi (vajaat 100 mmk vuodessa pääkaupunkiseudulla). Tämä hyöty aiheutuu valtiolle verotuksesta kuntien subventiotariffipäätöksistä ja on peräisin kuntien veroiloista, jotka varat on siis syytä mitä pikimmin palauttaa kuntien käyttöön.

Valtion rahoitusosuus voidaan järjestää sekä lakisääteisinä osuuk-sina että ylipitkinä luottoina.

Edelleen on syytä todeta, että Lahden puoluekokous päätti Kivenlahden Sosialidemokraatit ry:n aloitteen johdosta (aloite nro 123), että

- puoluekokous päätti todeta, että joukkoliikenteen kehittäminen pääkaupunkiseudulla on niin tärkeä kysymys, että valtion tulee osallistua sen kustannuksiin. Tämän lisäksi on välttämätöntä, että liikennemäärärahat, kuten yleisten teiden rakentamisen ja kunnossapidon määrärahat, rakennuslain mukaiset harkinnan varaiset avustukset ja katumaksut, ohjautuvat tulevaisuudessa nykyistä tasapuolisemmin taajamiin ja kaupunkiseutuihin.

Tämä päätös on toteutunut vain hyvin pieniltä osiltaan. Valtion varoja ei ole saatu taajamiin ja kaupunkiseutuihin juurikaan lisättyinä katumaksuosuuksina tai harkinnanvaraisina avustuksina. Tielakien tulkinta on sekin suurilla kaupunkiseuduilla edelleen peräti taantumuksellista. Esimerkkinä voidaan tässä mainita pääkaupunkiseudun Kehä I ja Itäväylä, jotka ovat edelleen Helsingin kaupungin rahoittamia katuja ja Tampereen Paasikiven—Kekkonen tie, joka on Tampereen ylläpitämä katu. Standardiltaan mainitut väylät kuitenkin ylittävät lähes kaikki yleiset tiet maaseututaajajamissa ja muissa kaupungeissa.

Valtiovallaan tulisi kiirehtiä toimenpiteitä valtion ja kuntien kustannusjaon selkiyttämiseksi liikennesektorissa puolueen tällä vuosikymmenellä omaksumien uusien ajatusten pohjalta (ns. LIHAVA-projekti).

Yhteenvedona esitämme puoluekokouksen hyväksyttäväksi,

- että pääkaupunkiseudulle on säädettävä laki liikenteen järjestämisestä ja että eduskunnan on hyväksyttävä tuleviin valtion tulo- ja menoarvioihin tarvittavat määrärahat ja
- että valtiovallaan tulee kiirehtiä toimenpiteitä valtion ja kuntien kustannusjaon selkiyttämiseksi sosialidemokraattisen puolueen tällä vuosikymmenellä omaksumien ajatusten pohjalta ns. (LIHAVA-projekti).

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokouksen mielestä pääkaupunkiseudun liikenteen kehittämisen tulisi tapahtua YTV:n sekä alueen kuntien ja valtion välisten sopimusten pohjalta ja toteaa, että aloite ei anna aiheutta toimenpiteisiin.

50. KIRKOLLISVERO SEKA VALTIO JA KIRKKO

Martinlaakson Sosialidemokraatit ry:n jäsenen Juha Eskelisen ym. aloite

Kirkollisveroon poistettava valtion keräämistä veroista ja sen kerääminen on siirrettävä kirkon itsensä kerättäväksi. Samalla on pyrittävä erottamaan kirkko valtiosta.

Esitämme,

että puoluetoimikuntaa, eduskuntaa- ja ministeriryhmää veloitettaisiin toimimaan siten että em. tavoite toteutuisi.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous toteaa SDP:n perinteisen kannan olevan, että kirkon ja valtion tehtävien eriyttäminen olisi sekä kirkon itsensä että valtion kannalta tarkoituksenmukainen ratkaisu.

Puoluekokous velvoittaa eduskuntaryhmän selvittämään kirkkolain uudistamistarvetta ja päättämään tarpeellisista toimenpiteistä.

51. SYRJIVÄN MAINONNAN KIELTÄMINEN

Helsingin Sosiaali- ja terveystyöntekijäin Sos-dem. Yhdistys r.y:n jäsenen Vappu Taipaleen ja Esbo Södra Arbetarförening rf:n jäsenen Marianne Laxenin aloite

Tasa-arvolaki tulee voimaan vuoden 1987 alussa. Laki kieltää sukupuolisyrynnän ja velvoittaa tasa-arvon edistämistoimiin viranomaisia ja työnantajia. Lain ulkopuolelle jäi mainonta kokonaisuudessaan.

Mainonta on voimakas vaikuttaja. Erityisesti liike-elämän sisäinen mainonta on usein naista halventavaa ja syrjivää. Mainonnan jättämisestä tasa-arvolain ulkopuolelle perusteltiin mainostajien mahdollisilla vapaaehtoisilla toimenpiteillä. Syryintä mainonnassa on yhtä paheksuttavaa ja loukkaavaa kuin muukin syryintä eikä perusteita mainonnan erityiskohtelulle ole. Mainostajan ja sen, joka laatii tai julkaisee mainoksen olisi huolehdittava siitä, ettei mainos anna kumpaakaan sukupuolta halveksivaa vaikutelmaa, loukkaavalla tavalla kuvaa naista tai miestä tai muutoin ole ristiriidassa sukupuolten tasa-arvon kanssa.

Edellä esitetyn perusteella me allekirjoittaneet sosialidemokraattisen puolueen jäsenet, jotka edustamme Sosialidemokraattisten naisten liittotoimikuntaa, esitämme, että puoluetoimikunta toimii niin, että

— sukupuolisyryintä mainonnassa kielletään lainsäädännössä.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous edellyttää SDP:n toimivan sen hyväksi, että syryivä mainonta lopetetaan.

52. TOIMIIN TODELLISEN TASA-ARVON TOTEUTTAMISEKSI

Mutalan Työväenyhdistys ry:n jäsenen Tapio Hartikaisen aloite

Keskusteltaessa tasa-arvosta pysähdytään turhan usein keskustelemaan ainoastaan sukupuolten välisestä tasa-arvosta. Sosialidemokraattien toiminta sukupuolten välisen tasa-arvon kehittämiseksi on ollut kiitettävää, mutta työ on kuitenkin vielä pahasti kesken.

Valitettavasti SDP on unohtanut kokonaan tasa-arvokeskustelusaan muut räikeästi ihmisten tasa-arvoisuutta loukkaavat kysymykset. SDP ei ole esittänyt selkeitä näkemyksiään mm. suhteestaan ulkomaalaisiin jotka asuvat Suomessa, mustalaisiin ja seksuaalisiin vähemmistöihin

Esitän,

että puolue valmistaisi TASA-ARVO OHJELMAN tai kannanoton, jossa määriteltäisiin sosialidemokraattien näkemykset kaikkiin tasa-arvoa loukkaaviin ilmiöihin.

Socialidemokraattien tulisi toimia lainsäätöteitse mm. seuraavien epäkohtien korjaamiseksi:

- Suomessa asuvilla ulkomaalaisilla ei ole oikeutta järjestäytyä yhdistykseen tai poliittisiin järjestöihin. Samoin heillä ei ole oikeutta osallistua kunnalliseen- ja valtiolliseen päätöksentekoon.
 - On toimittava siten, että ulkomaalaisille ensiksi taataan oikeus liittyä suomalaisten järjestöjen ja yhteisöjen jäseniksi. Pikaisin toimin olisi säädettävä laki, joka takaisi ulkomaalaisille oikeuden osallistua kunnalliseen päätöksentekoon. Ulkomaalaisille on taattava äänioikeus kunnallisvaaleissa.
 - Suomen mustalaiset ovat edelleen syrjitty vähemmistö. Meillä ei ole tajuttu sitä rikkautta, minkä kansalliset vähemmistöt maallemme antavat. On ryhdyttävä pikaisesti toimiin mustalaisten aseman parantamiseksi. Mustalaisten puutteelliset asunto-olot on lainsäädäntöteitse saatettava ajan tasalle. Mustalaisille on järjestettävä heidän omaan kulttuuriinsa pohjaavia ammattikursseja ja muuta koulutusta. Koululaitoksen on hyväksyttävä mustalaislasten erilaiset arvokäsitykset ja ne on otettava opetuksessa huomioon. Mustalaiskulttuuria on edistettävä valtion varoin.
 - Seksuaalisiin vähemmistöihin suhtautuminen on maasamme erittäin taantumuksellista. Erityisesti homoseksualistien syrjintä on törkeää. AIDS-hysterian varjolla syrjitään tuhansia suomalaisia. Oikean tiedon levittäminen homoseksualismista on estetty lakiteitse. Socialidemokraattien suhtautuminen seksuaalisiin vähemmistöihin on kokoomuksen ohella maamme taantumuksellisin.
- SDP:n on ryhdyttävä toimiin homoseksuaaleja syrjivien lakien kumoamiseksi, kehotuskieltopykälä on viipymättä kumottava ja homoseksualistien suojaikärajat on laskettava samoiksi kuin heteroseksuaaleillakin. Valtion on tuettava entistä enemmän seksuaalisten vähemmistöjen järjestöjä ja mm. AIDS-klinikkaa.

Socialidemokratia on edistysellinen liike. SDP:n on osoitettava edistysellisyytensä erilaisten vähemmistöjen aseman kohentamiseksi ja turvaamiseksi. On päästävä sanoista tekoihin.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous velvoittaa puoluetoimikunnan päättämään siitä, mitä ohjelmia ja kannanottoja puoluekokouskaudella uudistetaan.

SDP:n peruseriaatteisiin kuuluu toiminta kaiken syrjinnän - myösrodullisten ja seksuaalisten vähemmistöjen syrjinnän — estämiseksi.

53. UUTEEN SEKSUAALIPOLITIIKKAAN

Helsingin Sosiaali- ja terveystyöntekijäin Sos.-dem. Yhdistyksen jäsenen Vappu Taipaleen ja Esbo Södra Arbetarförening rf:n jäsenen Marianne Laxenin aloite

ENNAKKOLUULOISTA ASIALLISUUTEEN

Ihmisten yhteisten ja yksityisten asioiden ero on muuttuva. Viime aikoina tuota eroa on tarkoituksellisesti tiukennettu. Se näkyy monin tavoin. Yhteiskunnan väitetyt holhoamisen vastapainoksi tarjotaan yksilön vastuuta omasta elämästään ja yksilön kaikkivoipaisuutta myös ohjata ja määrätä siitä kokonaisuudessaan. Se näkyy lisääntyvänä pyrkimyksenä siirtää yhteiskunnan tarjoamia palveluja yksityisille. Yhteiskunnan kasvava eriytyminen lokeroi ja lohkoo yhä enemmän ihmisten elämää. Pyrkimys tehokkuuteen erityisesti työelämässä erottaa ihmisestä käyttöön kulloinkin sen osan, joka on tarpeellinen. Ihmisen huomioon ottaminen kokonaisena yksilönä unohtuu yhä useammin. Syrjään sysätään tosiasia, että ihminen on kokonaisuus ja että yhteiskunta rakentuu sen jäsenistä ja näiden vuorovaikutuksesta.

Työväenliikkeen keskeisiin arvoihin kuuluu yhteisvastuullisuus. Tämä arvo nousee vastapainoksi porvarillisen yhteiskunnan valtarakenteille ja toimintatavoille. Tiedämme, että noiden valtarakenteiden puristuksessa ihmiset ovat epätasa-arvoisia ja että tilannetta voidaan parantaa vain muuttamalla itse rakenteita.

Sosialismin perimmäisellä päämäärällä, ihmisen vapauttamisella riistosta, alistamisesta ja vieraantumisesta, on suora yhteys seksuaalipolitiikkaan. Myös seksuaalisuuden alueella on riisto- ja alistussuhteita, joilla on yhteiskunnallinen tausta.

Seksuaalisuus on perinteisesti yhteiskunnassamme käsitetty liittyväksi vain suvun jatkamiseen, kahden ihmisen väliseksi asiaksi. Yhä enemmän on tuotu esille, että ihmisen seksuaalisuus seuraa häntä kaikkialla, on olennainen osa jokaista eikä jää makuuhuoneen neljän seinän sisälle. Toisaalta harhaa seksuaalisuuden pyhästä yksityisyydestä nakertaa yhteiskuntamme monta kertaa kak-

sinaismoralistinen suhtautuminen asiaan. Tämä näkyy selvästi esimerkiksi mainonnassa, jossa usein vedotaan ihmisen seksuaalisuuteen tai käytetään seksistisiä keinoja.

Seksuaalipoliittisilla ratkaisuilla on keskeinen merkitys pyrittäessä sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Yhteiskunnassamme naisena oleminen merkitsee lähes samaa kuin olla naisellinen, jolla taas ymmärretään miehen viehättämistä. Sukupuolirooleihin kasvattamisen seurauksena naiset tiedostamattaan oppivat pitämään itseään miehiä varten luotuina. Naiset omaksuvat naisidentiteetiksensä kuvan, jonka miehet ja miehinen kulttuuri ovat naisille seksuaalisuudesta luoneet. Seksistinen kielenkäyttö muovaa myös käsityksiämme. Seksuaalisuutta käytetään näin vallan välikappaleena. Tämä asetelma rajoittaa myös miesten mahdollisuuksia. Tasa-arvoisella seksuaalielämällä tarkoitamme, että siinä ei käytetä hyväksi tai alisteta toista ihmistä ja jossa myöskään itse ei joudu alistetuksi tai hyväksikäytetyksi.

Seksuaalisuuteen liittyvistä asioista on jatkettava ja kasvatukseen lisättäväavointajaasialistakeskustelua. Kasvatuksen jakeskustelun avulla vomme muuttaa vallitsevia asenteita. Seksuaalisuuteen liittyvien asenteiden muuttaminen myönteisimmiksi vaikuttaa kaikkeen ihmisen ajatteluun ja tapaan toimia yhdessä toisten kanssa. Tasa-arvon toteutumisen edellytyksenä on ihmisten tasa-arvoinen suhtautuminen toisiin, inhimillinen ja luonnollinen suhde elämään.

1. PORNOGRAFIA

Pornografiassa seksuaalisuus on irrotettu ihmisen kokonaisuudesta. Siinä seksuaalisuus on esineellistetty, josta tunteet, hellyys ja sosiaalinen yhdessäolo puuttuvat. Seksuaalisuuden esineellistämisen luo virheellisiä odotuksia ja antaa vääriä malleja ihmiskontakteihin ja niiden solmimiseen. Useimmiten pornografia näkee nimenomaan naisen kauppavarana ja loukkaa naisen ihmisarvoa.

Suomessa pornografinen tarjonta on raaistumassa ja siinä käytetään yhä enemmän lapsia. Näin erityisesti videofilmeissä, jota levitetään niin sanotusti "tiskin alta".

Pornografian vapauttamisesta saadut kokemukset eri maista voidaan kiteuttaa kahteen pääkohtaan, joihin suomalaisessakin keskustelussa on vedottu. Seksuaalirikoksia pornografian vapauttamisen ei ole vähentänyt, mitä tukee käsitys, että seksuaalikäyttäytymisessä ei ole kysymys pelkästään vietin purkautumistiestä vaan mutkikkaammista asioista, erityisesti sukupuolisuudesta ihmis-suhteiden osana. Toisaalta pornografian vapautuminen on lisännyt siihen liittyvää liiketoimintaa. Tähän liittyy olennaisesti prostituutio ja useasti se on kiinteässä yhteydessä muuhun organisoituun rikollisuuteen.

Suomen nykyinen lainsäädäntö ja kaavaillut uudistukset koskevat pornografisia kuvia ja kuvataallenteita. Kaavaillut uudistukset lieventävät valvontajärjestelmää ja toisaalta kieltävät kokonaan väkivaltaa sisältävät tai lasta sukupuolisiveellisyttä loukkaavasti esittävän pornografian levittämisen ja valmistamisen.

Pornografian levittämistä ei tule nykyisestään helpottaa. Pornografiaan liittyvälle liiketoiminnalle sen eri muodoissa ei tule luoda laajentumismahdollisuuksia, jotta siihen liittyvät lieveilmiöt eivät myöskään lisääntyisi.

Pyrkimyksenä on oltava, että pornografia käy tarpeettomaksi ja tilalle saataisiin kaunis ja luonnollinen suhtautuminen erotiikkaan, jota hyvinkin voidaan esittää kuvallisesti ja kirjallisesti.

Videofilmiä maahantuontia ja levitystä on valvottava tehokkaammin. Videofilmiä tarjonta painottuu voimakkaasti väkivaltaan ja pornografiaan sekä pahimmillaan näiden yhdistämiseen.

2. PROSTITUUTIO

Prostituutiosta ollaan Suomessa parhaillaan tekemässä selvitystä. Tarkat tiedot sen laajuudesta ja muodoista puuttuvat, koska se meillä on tapahtunut hyvin piilossa. Lainsäädäntömme ei näet kiellä ottamasta maksua sukupuolisesta kanssakäymisestä, mutta kylläkin parituksen ja "huoneen pitämisen haureuden harjoittamista varten".

Verrattuna moniin Länsi-Euroopan maihin prostituutio lienee Suomessa vähäisempää, mutta lisääntymässä. Lisääntymisen taustalla ovat yleiset yhteiskunnalliset syyt: työttömyys, asuntopula ja riittämätön toimeentulo. Lisääntymiseen vaikuttavat myös seksuaalisuuden esineellistyminen ja kansainvälisten tapojen leviäminen esimerkiksi liikematkailun laajentuessa, joka on synnyttänyt ns. elintasoprostituutiota. Samoin vaikuttaa myös suomalaisten yleistyvä kaukomatkailu, niin sanottu seksimatkailu, johon yhä enemmän liitetään suoraan tai vihjailevasti erilaisia seksipalveluja, jopa lasten hyväksikäyttöä. Sukupuolisuuden väärä korostuminen yleisessä ilmapiirissä luo toisaalta edellytyksiä, toisaalta paineita prostituutiin lisääntymiselle; myös avioliitoissa esiintyy prostituutioilmiöitä.

Prostituution osalta on muistettava, että ilman kysyntää ei olisi tarjontaa. ProstitUTION käyttäjien sankarimyytti olisi romutettava. Miesten, jotka esimerkiksi asuntopulaa hyväksikäyttäen prostituoivat naisia, toiminta on tuomittavaa. Prostitutioon suhtautumisessa on myös selkeästi nähtävissä, miten pyrittäessä sukupuolten väliseen tasa-arvoon, se ei voi tapahtua omaksumalla miesten tapoja myös naisille.

Prostituutioselvitysten kokoamisen jälkeen on pyrittävä korjaamaan olosuhteita, jotka ajavat naisia prostitutioon. On myös mietittävä, miten prostituoituja voidaan kokonaisvaltaisesti auttaa pääsemään pois elämäntilanteestaan, jossa usein yhdistyvät alkoholi-, huume-, asunto- ja työongelmat. Lainsäädännön osalta tilannetta ilmeisesti ei parantaisi lisärangaistukset sen paremmin kuin lainsäädännön muuttaminen sallivampaankaan suuntaan.

3. RAISKAUS

Suomen lainsäädäntö tuomitsee raiskauksen ankarasti. Enimmäis-rangaistukset ovat samat kuin tapossakin. Suomalainen oikeuskäytäntö ei kuitenkaan sovelle raiskauksesta kovia rangaistuksia. Tutkimukset osoittavat, että raiskaajan päämotiivina on ylivallan käyttö. Kysymys on väkivaltarikoksesta, ei seksuaalisten paineiden purkamisesta. Rikoslakimme mukaan raiskausta ei voi tapahtua avioliitossa, vaikka puoliset eivät enää asuisi yhdessäkään. Avioliittoon kuuluu seksuaalinen kanssakäyminen. Avioliitossa tapahtuvan raiskauksen saattaminen rangaistavaksi teoksi korostaisi raiskauksen väkivaltarikosluonnetta.

Raiskaus on saatettava asianomistajarikoksesta yleisen syyttäjän alaiseksi rikokseksi.

Raiskausoikeudenkäynti on muutettava uhrin kannalta helpommaksi. Uhrin on halutessaan saatava asioida naispoliisin kanssa. Uhrille on taattava mahdollisuus saada ilmainen asianhoitaja, koska raiskaustilanteen läpikäynti yhä uudelleen on henkisesti erittäin raskasta.

Avioliitossa tapahtuva raiskaus on saatettava rangaistavaksi teoksi.

Raiskaajien hoitoon on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota ja autettava heitä heidän ihmissuhdeongelmissaan, sillä raiskaaja uusi useimmiten tekonsa.

Raiskauksen uhrin elämän jatkoon on kiinnitettävä aikaisempaa enemmän huomiota. Esimerkiksi lasten kyseessä ollen olisi asiantuntija-auttajien oltava aktiivisia, koska tällainen tapahtuma järkyttää paitsi lapsen myös koko perheen tasapainoa.

Valistustyötä on jatkettava edelleen, jotta raiskausrikokset saatettaisiin asianmukaiseen käsittelyyn.

4. NAISTEN PAHOINPITELY PERHEVÄKIVALTA

Perheväkivallan kohteeksi arvioidaan joutuvan vuosittain yli 70 000 naista ja runsaat 2 000 miestä. Viimeisten tutkimusten mukaan kaikista väkivaltatapauksista 12 % tapahtui perheissä. Naisten pahoinpitelyyn liittyy usein myös lasten pahoinpitely. Naisista yli kaksi prosenttia on joutunut perheväkivallan kohteeksi, ja useimmat näistä väkivallanteoista ovat tapahtuneet uhrin kotona. Väkivalta ilmenee eri asteisena ja neljänneksen arvioidaan aiheuttavan näkyviä ruumiillisia vammoja, henkisistä vammoista puhumattakaan.

Perheväkivallan ehkäisyssä on keskeinen merkitys yleisillä yhteiskuntapoliittisilla toimenpiteillä, joilla parannetaan perheen asemaa. Tärkeimpiä ovat työllisyys-, toimeentulo-, asunto- ja koulutuspoliittiset toimenpiteet. Sukupuolten välisen tasa-arvon lisääntyessä on entistä enemmän kiinnitettävä huomiota miehen muuttuvaan ase-

maan ja rooliin, jotta miehisen vallan väheneminen ei kasaa paineita perheeseen.

Yhteiskunnan vireraantumis- ja eristämismiöihin on vastattava. Yksityisyyden vastapainoksi on korostettava kaikkien vastuuta muista ihmisistä ja luotava parempia edellytyksiä ihmisen laajalle vuorovaikutukselle.

Kasvamista vanhemmuuteen on edesautettava. Tässä on keinoja mm. tiedon ja valistuksen lisääminen. Sosiaali- ja terveydenhuollon virkojen suunnittelussa on otettava huomioon niin korjaava kuin ennaltaehkäisevä työ. Turvakotitoiminnalle on taattava mahdollisuudet riittävästi auttaa hätään joutuneita.

Naisliikkeen tehtävänä on auttaa naisia vapautumaan alemmuuden, avuttomuuden ja pelon tunteistaan.

5. LASTEN SEKSUAALINEN HYVÄSIKÄYTTÖ

Lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä on olemassa vähän tutkittua tietoa. Nykyään asiaa selvitetään ja tietoja kerätään muun muassa lastensuojelu-, koulu- ja terveystieteiden viranomaisilta. Ongelma asian kohdalla on tällä hetkellä sen tiedostaminen.

Lasten seksuaalista hyväksikäyttöä on monenlaista. Valtaosin se on pakottamista katseluun, tirkistelyä ja seksuaalista koskettelua. Jossakin tapauksissa se johtaa raiskaukseen. Nykytietämyksen mukaan kohteista valtaosa on tyttöjä, tekijä on lapselle tuttu ja yleisimmin mies, usein lapsen isä. Suhteet ovat useimmiten pitkiä ja jatkuvat jopa vuosia. Tapauksia esiintyy kaikissa sosiaaliryhmissä. Lapset eivät yleensä valehtelee hyväksikäytön kokemuksiaan, mutta häpeän ja pelottelun vuoksi salaavat tilanteen. Kohteeksi joutuvat aivan tavalliset lapset. Hyväksikäyttäjillä ei välttämättä ole sellaisia mielenterveydellisiä ongelmia, että ne erottuisivat selvästi. Suomessa lasten seksuaalista hyväksikäyttöä ei ole tutkittu niin, että käytettävissä olisi lukuja sen laajuudesta. Ruotsin tilanteen mukaan noin yhdeksän prosenttia tytöistä ja noin kolme prosenttia pojista on joutunut seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi ennen 18 vuoden ikää. Yhdysvaltojen luvut arvioidaan korkeammiksi.

Sosiaalityön uudelleen muotoutumisen ja uuden lainsäädännön johdosta on entistä paremmat mahdollisuudet lisätä viranomaisten välistä yhteistyötä lasten seksuaalista hyväksikäyttöä koskevissa tapauksissa. Nykyisin ei enää tarvitse vetäytyä vaihtolovelvollisuuden taakse.

Lasten seksuaalisen hyväksikäytön ehkäiseminen edellyttää vanhemmuuden ja erityisesti isyyden tukemista.

Rangaistukset joko siirtävät tai pahentavat hyväksikäytön syinä olevia ongelmia. Perheet tarvitsevat apua näissä vaikeissa kriisitilanteissa, joihin tarvitaan myös uusia hoitomenetelmiä.

Naisliikkeen tehtävänä on auttaa naisia, jotka lapsuudessaan ovat kokeneet seksuaalista hyväksikäyttöä, vapautumaan syllisyyden ja häpeän tunnoistaan.

6. HOMOSEKSUAALIEN HYVÄKSYMINEN

Seksuaaliseen tasavertaisuuteen kuuluu, että hyväksymme homoseksuaalien oikeuden tasavertaiseen seksuaalielämään. Ihmisen seksuaalinen suuntautuminen ei saa olla peruste syrjinnälle.

Rikoslain 20 luvun 9 §:n 2 momentti on niin kutsuttu kehotuskieltopykälä, joka kieltää kehottamasta haureuteen samaa sukupuolta olevan kanssa ja säätää tämän rangaistavaksi. Tähän pykälään nojaten on estetty asiallisen tiedon jakamista homoseksuaalisuudesta, muun muassa joitakin televisio-ohjelmia on sen perusteella asetettu esityskieltoon. Pykälä perustuu vanhentuneeseen käsitykseen, että homoseksuaalisuuteen voi toisen ihmisen viettelä.

Samassa rikoslain luvussa 5 §:n 2 momentissa säädetään homoseksuaalisille sukupuolisuhteille korkeammat suojaikärajat kuin heteroseksuaalisissa suhteissa. Kuitenkin seksuaaliset tarpeet alkavat kaikilla suurin piirtein samassa iässä riippumatta seksuaalisesta suuntautumisesta.

Kehotuskieltopykälä on kumottava ja suojaikärajat, koskien homoseksuaalisia suhteita on yhdenmukaistettava heteroseksuaalisia suhteita koskevien suojaikärajojen kanssa.

Suomessa on myös selvitettävä lainsäädäntöön sisältyvät yksityisoikeudelliset säädökset, jotka eriarvoistavat homoseksuaalit heteroseksuaaleista. Homoseksuaaliset parisuhteet ovat monilta osin eriarvoiset heteroseksuaalien parisuhteisiin verrattuna.

Kouluopetuksen yhteydessä on annettava asiallista tietoa homoseksuaalisuudesta, jotta väärät käsitykset ja asenteet vähenisivät.

LOPUKSI

Edellä on esitetty seksuaalipolitiikan alueelta kysymyksiä, jotka ovat ajankohtaisimpia. Niiden osalta on lainsäädäntöön liittyviä uudistuksia vireillä tai niistä on muuten keskusteltu viime aikoina.

Sosialidemokraattisten Naisten keskuudessa jatketaan seksuaalipolitiikkaan liittyvää työtä. Jatkossa käsitellään psykkinisiä, sosiaalisia ja terveydellisiä kysymyksiä. Asiallinen ja avoin keskustelu seksuaalipolitiikasta on tärkeää sosialidemokraattisten periaatteiden ja tavoitteiden pohjalta sekä politiikan muotouttamisessa.

PONSI

Edellä esitetyn perusteella me allekirjoittaneet, jotka edustamme Sosialidemokraattisten Naisten liittotoimikuntaa, esitämme,

että puoluekokous hyväksyisi edellä esitetyt kannanotot ja velvoittaisi puoluetoimikuntaa ja puolueen eduskuntaryhmää toimimaan lainsäädännön muuttamiseksi esitettyyn suuntaan.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous toteaa, että aloite on kirjoitettu laajan ohjelman muotoon. Puoluekokous ei ota kantaa ohjelman perusteluihin eikä siinä esitettyyn nykytilan kuvaukseen. Puoluekokous katsoo myös, että naisliikkeelle esitettyjen vaatimusten osalta päätöksenteko kuuluu sosialidemokraattisen naisliiton liittokokoukselle eikä SDP:n puoluekokoukselle.

Videofilmien maahantuontia ja levitystä koskevan kannanoton osalta puoluekokous toteaa, että aloitteessa esitetyt tavoitteet ovat toteutuneet videolain hyväksymisen myötä.

Puoluekokous päättää seuraavista tavoitteista:

- Pornografiaan liittyvälle liiketoiminnalle ei luoda laajentumismahdollisuuksia eikä pornografian levittämistä nykyisestäään lainsäädännöllisesti helpoteta.
- Raiskauksesta tehdään yleisen syyttäjän syyteoikeuden piiriin kuuluva rikos. Muut raiskausrikosten tunnusmerkistöä, rangaistavuutta ja oikeudenkäyntiprosessia koskevat näkökohdat punnitaan rikoslain uudistamisen yhteydessä.
- Lasten seksuaalisen hyväksikäytön rangaistavuus säilytetään ennallaan.
- Homoseksuaalisia suhteita koskeva kehoituskieltopykälä kumotaan ja suojaikärajat muutetaan vastaamaan heteroseksuaalisia suhteita koskevia suojaikärajoja.

54. SEKSUAALISEN SYRJINNÄN POISTAMINEN

Opiskelijoiden Sosialidemokraattinen Yhdistys ry:n aloite

Opiskelijoiden Sosialidemokraattinen Yhdistys esittää puoluekokoukselle,

että se velvoittaa puoluetoimikuntaa sekä sos.-dem. ministereitä ja kansanedustajia toimimaan siten, että Suomen lainsäädännöstä poistetaan kaikki seksuaalista tasa-arvoa loukkaavat säännökset, mm. homoseksuaalien suojaikärajat, nk. kehoituskielto ja aviomiehen oikeus raiskata vaimonsa.

55. SEKSUAALISEN SYRJINNÄN POISTAMINEN

Kontulan Sosialidemokraatit ry:n jäsen Harald Olausenin aloite

Seksuaalisia vähemmistöjä sorjetaan työelämässä ja yhteiskunnassa. Viranomaiset ja työntekijäjärjestöt eivät ole pitäneet huolta siitä ettei syrjintää esiintyisi. Yleisesti on tiedossa että syrjintätapauksia on alkanut esiintymään AIDSkohun jälkeen huolestuttavassa määrin.

Sosialidemokraattisen puolueen tulisi vaikuttaa nyt vallassa olevaan vinoumaan niin, että syrjintä saataisiin loppumaan. Sosialidemokraattisen puolueen on sanoin ja teoin vastustettava porvarillisen yhteiskuntarakenteen luomia epäkohtia, joissa ihmiset jaetaan A- ja B-luokan kansalaisiin, heidän sukupuolielämänsä mukaan.

SDP:n tulisi pyrkiä:

1. toimimaan aktiivisesti sellaisen lainsäädännön puolesta eduskunnassa, joka kriminalisoi syrjinnän työelämässä seksuaalikäyttäytymisen vuoksi,
2. SDP sisällyttää tasa-arvo asiainneuvottelukunnan toimenkuvaan myös seksuaalisiin vähemmistöihin kohdistuvan syrjinnän valvomisen

56. SEKSUAALISEN SYRJINNÄN POISTAMINEN

Kontulan Sosialidemokraatit ry:n jäsenen Harald Olausenin aloite

SDP:llä ei ole omaa seksuaalipoliittista ohjelmaa, jossa todettaisiin SDP:n kanta seksuaalisiin vähemmistöihin.

siksi SDP:n on:

1. Valmistettava oma seksuaalipoliittinen ohjelma, jossa asetututaan homoseksuaalien yhteiskunnallisen hyväksymisen kannalle.
2. Ohjelmaan on sisällytettävä ns. kehotuspykälän poistaminen
3. Edelleen, SDP:n on toimittava siten että oikeusministeriössä suunnitteilla ollut perintökaaren muutos toteutetaan alkuperäisessä muodossaan, eli myös homoseksuaalisessa suhteessa avoliitonomainen suhde oikeuttaisi perintöön elämäkumppanin kuoltua.
4. SDP:n on perustettava oma seksuaalipoliittinen sihteerinsä.

Puoluetoimikunnan lausunto aloitteisiin 54, 55 ja 56

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous viittaa aloitteesta n:o 53 tekemäänsä päätökseen.

57. SUURONNETTOMUUKSIIN VARAUTUMINEN EROTETTAVA SODAN VARALLE TEHTÄVÄSTÄ SUUNNITTELUSTA

Helsingin Sosiaali- ja terveystyöntekijöiden Sos.-dem. Yhdistys ry:n jäsenen Vappu Taipaleen ja Esbo Södra Arbetarförening rf:n jäsenen Marianne Laxenin aloite.

Tshernobylin ydinvoimalaonnettomuuden jälkeen julkisuudessa on keskusteltu suuronnettomuuksiin varautumisesta ja samalla myös väestönsuojelusta ja sen tarpeista. Ydinvoimalaonnettomuus osoitti, miten laajoja onnettomuusriskejä todellisuudessa on olemassa rauhanajan yhteiskunnassa.

Suuronnettomuuksiin varautuminen tulisi erottaa sodan varalle tehtävästä kriisisuunnittelusta ja väestönsuojelusta. Suuronnettomuuksiin on syytä huolella varautua.

Suuronnettomuudet ovat laadultaan sellaisia, että ne voidaan ennalta hahmottaa. Mahdollisia ovat esimerkiksi ydinvoimalaonnettomuudet, onnettomuudet vaarallisten kuljetusten yhteydessä, teollisuuden onnettomuuksien aiheuttamat päästöt tai vaikkapa vaaralliset kulkutaudit.

Sen sijaan varautuminen sotaan ja kansainvälisiin kriiseihin edellyttää aina uhkatilanteiden hahmottamista erilaisista teoreettisista mahdollisuuksista. Suuronnettomuuksiin varautuminen ei lisää uhkaa tai todennäköisyyttä, että tällainen onnettomuus tapahtuisi, sen sijaan varustautuminen sotaa varten lisää kriisin uhkaa ja todennäköisyyttä.

Suuronnettomuuksiin varautuminen voi olla ja sen tulee olla reaalista. Sodan ja kansainvälisten kriisien varalle varautuminen edellyttää, että voitaisiin käydä avointa keskustelua niistä uhkatekijöistä, jotka Suomea voivat uhata. Suuronnettomuuden mahdollisuudet ovat kaikilta osin julkisia, ne ovat avoimesti ja yhteisesti keskusteltavissa. Sen sijaan sodan varalle tehtävä suunnittelu on osin salaista, ja sen perusteet ovat väestölle epäselviä.

Suuronnettomuuksien aikana toimii normaali yhteiskunta, sen normaalit toimivaltasuhteet, sodan varalle tehtävässä suunnittelussa käskyvaltasuhteet muuttuvat, valtuudet ja mahdollisuudet toimintaan keskittyvät harvojen käsiin.

Me emme halua osallistua yhteiskunnan militarisointiin rauhan aikana. Me emme halua kouluihin lapsillemme sellaista väestönsuojeluopetusta, jonka pohjimmaiset uhkakuvat eivät ole julkisesti keskusteltuja. Sen sijaan suuronnettomuuksien varalle on syytä varautua.

Edelläesitetyn perusteella me allekirjoittaneet, Sosialidemokraattisen Puolueen jäsenet, jotka edustamme Sosialidemokraattisten Naisten liittotoimikuntaa, esitämme, että

- Suuronnettomuuksiin varautuminen on selkeästi erotettava sodan varalle tehtävästä suunnittelusta.
- Suuronnettomuuksiin varautumisen suunnittelusta on tehtävä entistä julkisempaa. Kansalaisten on voitava hahmottaa itse ne vaarat, joita esim. ydinvoimaan sisältyy sekä saada selko onnettomuuksien todennäköisistä seurauksista ja niiden varalle tehdyistä suunnitelmista.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous yhtyy aloitteen tavoitteeseen, jonka mukaan suuronnettomuuksiin varautumisen tulisi kuulua normaalin rauhan ajan hallinnolle sekä olla entistä julkisempaa. Puoluekokous katsoo kuitenkin, että näiden tavoitteiden tulisi koskea myös varautumista sotien, sodan uhkien ja taloudellisten kriisien varalle ja että eri kriisityyppeihin varautumista ei tästä syystä ole tarkoituksenmukaista lainsäädännöllisesti kokonaan erottaa toisistaan.

